

SLOVENSKI JADRAN

LETNO III. ŠTEV. 52

Koper, petek 17. decembra 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Ob dnevu JLA

Skovana in utrjena v krvavih bojih za našo osvoboditev, praznuje letos 22. decembra naša ljudska armada svojo trinajstletnico. Rodila se je v najtežjih dneh naše zgodovine in zrasla iz šibkih, majhnih in slabo oboroženih partizanskih skupin v mogočno silo, ki je danes porok slobode in neodvisnosti naše socialistične domovine. Prav zato, ker je zrasla iz ljudstva, da brani koristi ljudstva, proslavljamo vsako leto to obletnico kot naš skupni praznik. Ob tem s ponosom spremljamo iz leta v leto njen razvoj z velikim zadostovanjem popolnega zaupanja, da bo zmogla vsak čas braniti pridobitve narodnoosvobodilne borbe.

Velik je delež naše Armade v vojni socialistični graditvi. Opirajoč se na njeno moč, smo lahko nemoteno razvijali pridobitve ljudske revolucije. Zato so naše zmagе pri graditvi socializma tesno zvezane z imenom naše ljudske vojske, prav tako kakor tudi vsi uspehi, ki smo jih dosegli v mednarodni politiki in utrjevanju miru v svetu.

Vzgojena na tradiciji boja proti tujim osvajalcem je preprečevala vse poizkuse zunanjih in notranjih napsprotnikov nove Jugoslavije, ki so nas ogrožali. V tem pa je tudi njen doprinos k utrditvi miru v svetu. To svojo nalogu pa je lahko izvrševala s takim uspehom samo zato, ker je bila vseskozi moralno in politično enotna in čvrsta, ker je del naše socialistične skupnosti.

In v tej povezanosti z ljudstvom je njena moč. V tem pa je tudi velika razlika med našo ljudsko vojsko in vojskami drugih držav, kjer so oborožene sile pogostoma orodje za dušitev teženj lastnega naroda, navzven pa orodje imperialistične in agresivne politike. Zato so tudi njihovi vojaki zgolj poslušni stroji, ki mnogokrat ne vedo, za kakšne cilje se borijo. Moralna enotnost naše vojske je v tem, da niso odtrgani od splošnega dogajanja ter vedno in povsed vedo, za kaj se bodo borili, če bo to potrebno.

Z dokončno priključitvijo k Fderativni ljudski republiki Jugoslaviji bodo imeli tudi naši mladinci iz novo priključenih vasi čast, da služijo v vojski, ki si je pridobila v trinajstih letih svojega obstoja nevenljivih zmag. Kot za druge mladince bo tudi za njih Jugoslovanska ljudska armada velika šola, kjer se bodo učili in izgrajevali v zveste branilce naše skupne domovine in s tem tudi socialističnih načel in idej. Zato bomo letosni dan JLA v teh krajih še posebej svečano proslavili skupaj z našo vojsko, prepričani, da bo stopala pod vodstvom svojega vrhovnega komandanta maršala Tita, čvrsto naprej po poti slavnih tradicij naše zgodovine.

NAŠA VOJSKA SE JE VRNILA

Mnogokrat smo že napisali, da sta Armatad in ljudstvo eno. Sto in sto primerov iz vsakdanjega življenja naše vojske nam to potrjuje ob vsaki priložnosti. Nedavno pa so tudi prebivalci novopriključenih vasi bivše cone A sprejeli svoje vojake. Slika nam prikazuje, kako prisrčno je bilo to srečanje po dolgih letih pričakovanja. Prišla je ljudska vojska in z njo občutek gotovosti in miru, začetek mirne graditve nove socialistične domovine.

Sprehod po svetu

Po rešitvi tržaškega vprašanja se Avstrija vse bolj zanima za tržaško pristanišče. Te dni je avstrijska trgovinska zbornica zahtevala za Avstrijo pravico sodelovanja v upravi tržaškega pristanišča, in to brez finančnih in gospodarskih žrebov. Dalje je zahtevala, da dobi Avstrija v tržaškem pristanišču posebno skladisce, ki naj bi bilo izključno le pod avstrijskim carinskim pregledom. Razen tega naj bi se avstrijskim podjetjem dala možnost revizije tranzitnih tarif in znizjanje pristaniške in pomorske tarife v Trstu.

Medtem ko si francoska vlada želi, da bi zahodnonemški parlament čimprej v ustavnih oblikih potrdil posarski sporazum, se v številnih nemških krogih še dalje nastopa proti temu sporazumu, kar povzroča zavlačevanje omenjene potrditve. Te dni so zahodnonemški socialistični demokrati ponovno napadli upravo Posarja ter ji med drugim očitali, da odreka politične svobodnosti posarskim Nemcem, ki so naklonjeni svoji matični državi. Hkrati pa so tudi med drugimi vladnimi strankami nesoglasja glede posarskega sporazuma.

Ta odpor je v nekaterih nemških krogih med drugim tudi posledica odpora proti ratifikaciji pariških sporazumov, ki vlada v številnih francoskih vodilnih krogih in v mnogih. Misel, da bi se Nemčija ponovno oborožila in bila sprejeta v evropsko skupnost, razburja in hkrati vznemirja večino Francozov. Zato imajo redki pristaši te ideje z Mendes-Franceom na čelu nemajne težave v prizadevanju, da bi prevrtili francosko javno mnenje, da ponovna oborožitev Nemčije ne pomeni prav nobene nevarnosti za Francuze. Ko so te dni pretresali vprašanje ratifikacije pariških sporazumov v zunanjopolitični komisiji francoske skupštine in so postavili to priporočilo o ratifikaciji omenjenih sporazumov, je bilo odobreno samo z enim glasom večine. Mendes-France se še dalje trudi, da bi končno le prislo do ratifikacije teh sporazumov. Njegovi pristaši menijo, da bo to dosegel tudi zato, ker si je zadnje čase nekoliko utrdil svoj majavi položaj s tem, da je ugodno rešil vprašanje tunizijskih upornikov ter dosegel porinitev v Maroku in Alžiru.

Te dni se je tudi v italijanski poslanski zbornici pričela razprava o ratifikaciji pariških sporazumov. Tu

so precejšnji izgledi, da bo brez posebnih težav dosegeno soglasje večne za ratifikacijo. Predstavniki KPI v zbornici sicer grajajo ta sporazum in so proti ratifikaciji tega, vendar tudi v tem primeru niso dosledni in v svoji popustljivosti predlagajo, naj se v primeru ratifikacije sporazumi ne začne izvajati do novih pogojanj s Sovjetsko Zvezdo.

Hkrati si rimska vlada prizadeva, da bi postopoma pousem izločila italijanske komuniste in socialistične iz javnega življenja. V ta namen je izdala ukrepe za omejitve delovanja komunistične in socialistične stranke, kar je v njuni vrstah izvajalo odpor in proteste.

Zadnje dni se v Grčiji čedalje bolj dvigajo glasovi, ki zahtevajo priključitev otoka Cipra k Grčiji. V Atenah so bile velike protibritanske demonstracije. Demonstranti so ciklikalno proti Angliji, ki noče vrnilti Ciper Grkom, in proti ZDA, ki so obljubile podporo Angliji v OZN, kjer so začeli razpravljalci tudi o tem vprašanju.

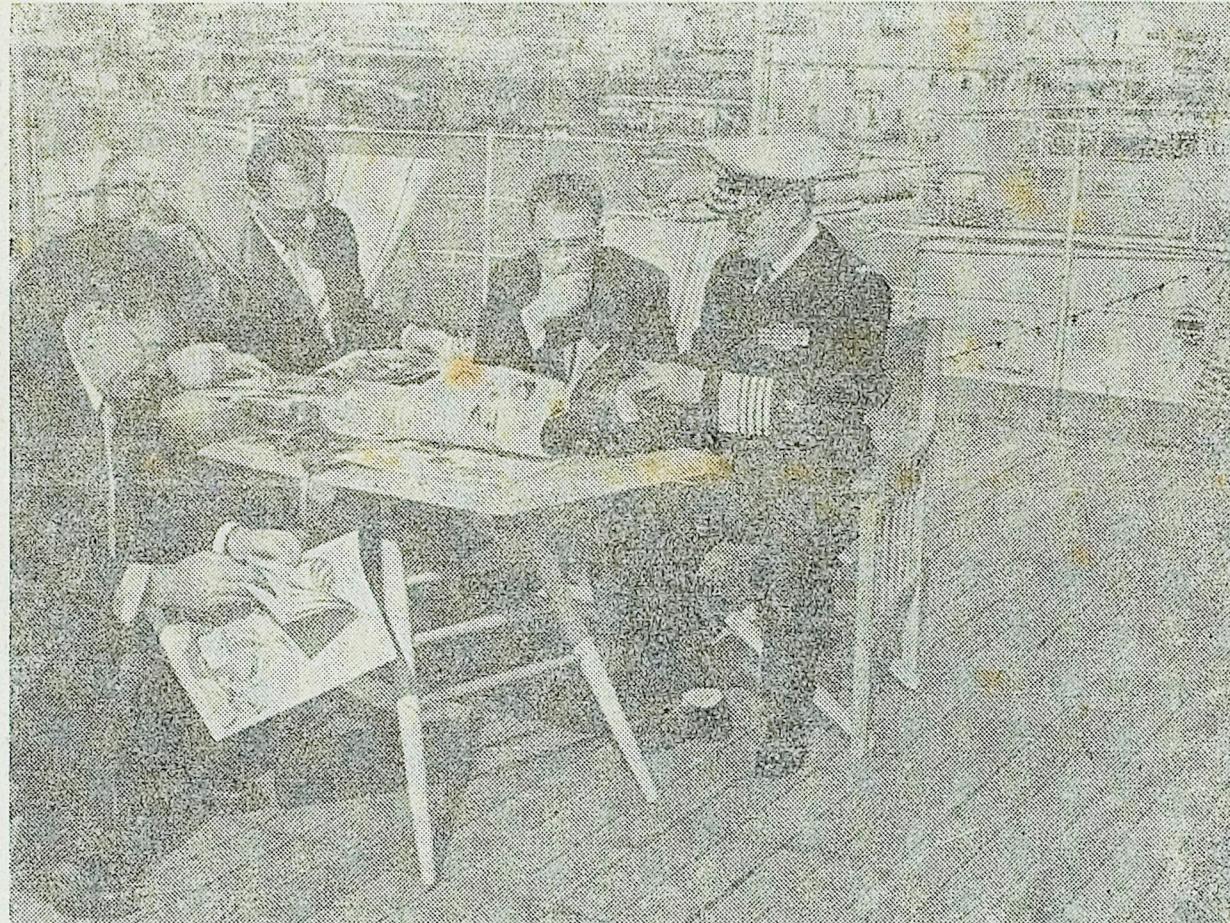
Nedavni vsaj dozdevno dokaj znosni odnosi med ZSSR in zahodnimi zaveznički so se zopet znatno zavrstili. Sovjetska vlada je namreč ponovno nastopila proti ratifikaciji pariških sporazumov ter v zadnji noti obsojila odnose zahodnih velesil do

vprašanja četverne konference. Leta tem očita ne samo to, da so odklonile sodelovanje na tej konferenci, temveč tudi da niso prav nič storile za zagotovitev kolektivne varnosti v Evropi. Glede pariških sporazumov pa je v noti rečeno, »da je ratifikacija teh sporazumov potrebna le tistim, ki se zavzemajo za obnovitev agresivne politike zahodnih držav.«

V posebnem političnem komiteju OZN je sovjetski delegat Soboljev proglašil ZDA odgovorne za agresijo proti Kitajski in predložil resolucijo, ki zahteva, naj OZN obsoodi ameriško vmešavanje v zadeve Kitajske in Formoze.

Razen političnih bojev, ki jih vla- da ZDA ima s svojimi zunanjimi nasprotniki, se mora boriti tudi proti svojim notranjim nasvirovnikom, in v prvi vrsti proti Mc Carthyju, ki je napovedal odločen boj Eisenhoweru in vsej Beli hiši. Mc Carthy je pričel groziti s tem, da bo ustavil svojo stranko, ki bo vodila odločen boj proti komunizmu v ZDA in izven njihovih meja.

Na koncu je treba omeniti še potovanje generalnega tajnika OZN Hammarskjölda na Kitajsko. V krogih OZN se trdi, da ta korak pomeni prvič priznanje kitajske vlade od strani Združenih narodov, drugič pa napoved, da bo uspeh Hammarskjöldove misije skoraj gotovo privadel do spremembe stališča, ki ga je doslej večina v OZN zavzemala proti LR Kitajski.

S poti predsednika Tita v Indijo in Burmo: predsednik Tito, Aleksander Ranković, Koča Popović, Jovan Veselinov in poslanik v Kairu Nikožić pregledujejo na palubi »Galeba« pošto in časopise

Tega nismo pričakovali!

spet zapustili vas in pustili za seboj vse razmetano in demolirano.

Seveda vsak prebivalce teh vasi razmišlja, kaj hoče prav za prav policije s temi svojimi akcijami. Fudaristi moramo, da ni doslej našla nikjer ničesar, kar bi opravljalo njen postopek. Prav tako vemo, da je bil rezim glede nosenja in skrivanja orožja v času anglo-ameriške vojaške uprave zelo strogi, posebno kar se tiče slovenskih vasi. Očvidno torej ne gre za to, da bi te vasi »čistili« in jih »razorozili«. Končno tudi niso nikoli v povojnem času razlogov, da bi lahko sumili, da so v slovenskih skrivenih skladisča orožja in vojnega materiala.

Zato se sama po sebi vsiljuje misel, da gre tu za neko drugo stvar, ki je hudo blizu, že ne po popolnoma enaka, starim fašističnim metodam ustrahovanja slovenskega življa v tržaški okolici. Taki postopki policije vzbujajo gnus med prebivalci in so očitno nasprotje določbam sporazuma tržaškega vprašanja in Posebnega statuta. Saj končno lahko v njih vidimo samo en namen: ustvariti med slovenskim prebivalstvom občutek negotovosti in jim narediti življenje na vasi nemogoče. Težko je to drugače tolmačiti, kot napovedi razgretih tržaških fidentistov, ki so ves čas grozili ljudstvu teh vasi, da

pa ministriški predsednik Nehru. Tretji dan večer bo priredil slavnostno večerjo predsednik indijske republike Prasad. Predsednik Tito bo tudi obiskal indijski parlament, ogledal si bo delhijsko zgodovinske spomenike ter se udeležil vojaške parade, ki jo bodo priredili njemu na čast. Medtem se bo tudi večkrat sestal z Nehrujem. Jugoslovanski gosti si bodo ogledali še več večjih indijskih mest. Pred odhodom v Burmo se bo predsednik Tito še sestal z indijskim ministriškim predsednikom.

Po vrnitvi iz Burme bo predsednik Tito s svojim spremstvom obiskal tudi indijski državi Madras in Majsorjo ter nekatere južne indijske pokrajine.

Tako bo potovanje maršala Tita v Indijo in Burmo ter njegovi sestanki s predstavniki obeh držav še pogibilo že obstoječe priateljske stike z obema državama, hkrati pa bo v svetu utrdilo prepričanje, da je možno sožitje socialistične države z državami drugih družbenih ureditev, kadar jih povezuje skupni smoter: skrb za ohranitev miru v svetu. »Srečanje predsednika Tita in premiera Nehruja bo obenem tudi srečanje jugoslovanskega in indijskega ljudstva«, je dejal guverner države Bombay skupini jugoslovanskih novinarjev.

Osnutek družbenega plana za prihodnje leto

Zvezni izvršni svet je pripravil osnutek družbenega plana, o katerem bodo razpravljali v Zvezni ljudski skupščini. Družbeni plan za prihodnje leto predvideva predvsem veliko ukrepov za pospeševanje kmetijstva in povečanje kmetijske proizvodnje. Seveda pri tem ne zanemarja razvoja industrije in predvideva v tem pogledu povečanje proizvodnje za 14% v odnosu na letošnjo industrijsko proizvodnjo. Kljub temu pa bodo investicije v te namene občutno manjše od lanskoletnih, ker bo povečanje proizvodnje v industriji v glavnem posledica začetka obratovanja novih v letosnjem letu zgrajenih industrijskih objektov in pa boljšega izkorisčanja obstoječih industrijskih naprav.

Tudi celotne predvidene investicije bodo nekaj manjše in vskljene z možnostimi, ki jih imamo, tako da ne bodo toliko težile življenjskega standarda naših ljudi. Razen tega bo tudi razdelitev investicij drugačna. Omenili smo že večji poudarek na kmetijstvu, povečane pa bodo tudi investicije v prometu, zgradnja stanovanjskih in drugih objektov družbenega standarda.

Družbeni plan predvideva povečanje proizvodnje za široko potrošnjo za 15% in se bo po tem načrtu povečala potrošnja prebivalca v prihodnjem letu za okrog 12%. Obenem naj bi se vzpredno zvišali tudi prejemki.

Posebna značilnost plana je v tem, da predvideva ukrepe za stabilizacijo trga. Med njimi so najvažnejši uspostavitev rezervnih denarnih skladov, ki bi prišli v obtok, samo kadar je položaj na trgu ugoden, vendar ne izvoza, zagotovitev stabilnih tečajev za uvoz, delna razširitev določenja najvišjih cen surovinam itd.

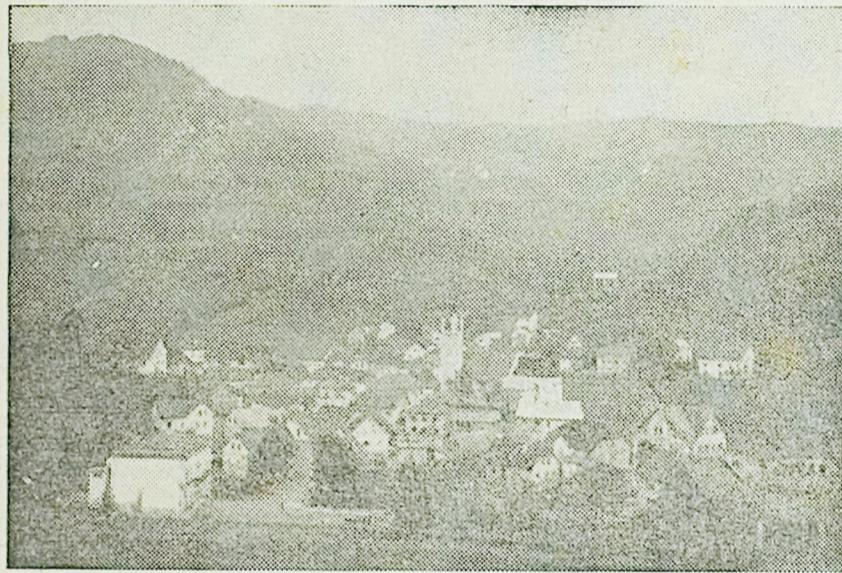
Prav tako novi družbeni plan odpravlja dosedanje nestimulativni plačilni sistem in predvideva, da pride v prihodnjih tarifnih pravilnikih kot osnova nagrajevanja dejanska dosežena storilnost, ki ne bo obdavčena. Namen tega je, da se vzprodudi s pravilnim nagrajevanjem vse delavne ljudi, katerih prejemki bodo odvisni od tega, kar bo posameznik dejansko ustvaril. Zato lahko pričakujemo, da bo ta sistem nagrajevanja pozitivno vplival na storilnost in v zvezi s tem tudi na povečanje proizvodnje ter boljšega izkorisčanja industrijskih objektov.

V novem družbenem planu prijava do izraza težnja po zvišanju življenjskega standarda. Čeprav imamo še veliko težav z odpisačil kreditov in podobno, bo del tega načrta splošnega dviga standarda delovnih ljudi Jugoslavije urešen že v prihodnjem letu in se bo stopnjeval vzporedno z rastjo našega gospodarske moči.

Štiri leta Elektrogospodarske šole v Cerknem

Do 1950. leta je bilo v Sloveniji več elektrogospodarskih šol, takrat pa so jih ukinili in ustanovili centralno šolo v Cerknem. Ko so prisli sem v začetku šolskega leta učenci in predavatelji, so našli nekdanje italijanske vojašnice še povsem opustošene. Namesto da bi sedli za šojske klopi, so morali krepko poprijeti za delo. Težko je bilo takrat za ene in druge, toda klonili niso in tako se je 4. decembra že začel pouk. Ker je bila takrat šola zveznega značaja, so bili med učencimi celo Bosanci in Makedonci — vsi so se med seboj prav dobro razumeli. Kmalu pa je dobila šola samo republiški značaj in od takrat so v njej samo Slovenci. V šolskem letu 1950/51 je šolo uspešno končalo tudi 5 dekle.

Sola traja 3 leta ter ima kombiniran teoretičen in praktičen pouk. Potrebna predizobraba je nižja srednja šola (4 razredi gimnazije). Ustanovitelj šole je Elektroenergetska skupnost Slovenije, ki kaže do nje veliko razumevanje in ji tudi močno pomaga. Po dovršeni šoli dobijo učenci naziv kvalificirani delavec — obratni električar. Šola ima že dve leti svojo termoelektrarno, prihodnje leto pa si bodo zgradili ob potoku Zapoška tudi lastno hidroelektrarno.

CERKNO

Zanimivo je, kako so prišli do lastne termoelektrarne. Rudnik premoga Pečovnik pri Celju je odstopil šoli s prenosom osnovnih sredstev lokomobila. V šoli so jo sami preuredili na pogon na žaganje, ki ga je po malih žagah v okolici Cerknega v izobilju. Elektrotrarno so spustili v pogon v novembra 1952. Ieta in obratuje po dvakrat na teden za potrebe šole. Ima 65 KW moči in po potrebi lahko napaja tudi Cerkno, kjer so

tu imajo modele vseh turbin, ki tudi obratujejo. Podaril jim jih je Turbinovitn. Šola ima 5 učilnic in telovadnico, v katerih je prostora za 160 učencev. V pritličju ima delavnico z obdelovalnimi stroji, varilnico, kovačnico, montažni oddelek, merilni oddelek in prevajalnico. V načrtu pa imajo še ustanovitev oddelka za galvanoplastiko in za popravilo ter polnjenje akumulatorjev. V šolo in štiristanovanjsko hišo za predavatelje so doslej investirali okrog 40 milijonov din. Je pa šola še vedno v gradnji in računajo, da bo trajala gradbena dejavnost še kakšna tri leta.

Sola ima tudi svoj internat, ki je samostojna ustanova in ima prostora za 160 učencev. Internat ima lepo jedilnico in sodobno urejeno kuhinjo. V spalnicah s parketnim podom je po 8 učencev. Dalje imajo še lepo urejeno ambulanto z ordinacijsko in bolniško sobo. V internatu je še kopalnica

VEČ RAZPRAVLJANJA O BISTVU KOMUNE

Pretekli teden je bila pri Okrajnem ljudskem odboru v Postojni konferenca predsednikov in tajnikov občinskih ljudskih odborov. Konferenco je vodil predsednik sveta za gospodarstvo. Razpravljalni so o ustanavljanju komun v postojinskem okraju, o proračunu ter o raznih drugih gospodarskih vprašanjih. Ugotovili so, da so na dosedanjih zborih volilcev in sejah ljudskih odborov do sedaj razpravljali le o mejah komun, medtem ko so vlogo komune, njene pristojnosti in gospodarsko stanje le površno prikazovali državljanom. Zato so tudi nastali problemi v nekaterih občinah, ki se ne morejo odločiti, kateri komuni bi se priključili. Okrajna ekonomska komisija je ugotovila gospodarsko stanje posamezne občine, tako da

s 14 prhambi, gradijo pa si celo manjši zimski plavalni bazen.

Na šoli deluje 12 članski tamburaški orkester, ki ga vodi ravnatelj glasbene šole iz Idrije. Doslej je priredil že več uspešnih nastopov. Učenci imajo tudi svoj šahovski klub »Vasja Pirč«. Pridno se bavijo z odborko, košarko, namiznim tenisom in lahko atletiko. Gojijo še smučanje, močna in aktivna je tudi planinska sekacija. Mladinska organizacija v internatu je agilna, vseskozi sodeluje pri urejanju doma ter kaže polno razumevanje za njegov nadaljnji razvoj.

mt.

Pred volitvami občinskega odbora SZDL v Ilirske Bistrici

Pretekli teden je imel Občinski odbor SZDL Ilirska Bistrica sejo v zvezi z bližnjimi volitvami občinskega odbora in vaških odborov. Na seji so bili prisotni poleg odbornikov občinskega odbora SZDL tudi predsedniki in tajniki vaških odborov. Tajnik občinskega odbora SZDL je govoril o delu občinskega odbora in vaških odborov SZDL in drugih družbenih organizacij. Iz njegovega govorja in razprav je razvidno, da so bili nekateri odbori v obdobju od izvolitve precej pasivni. Da pa je bila delna krivda za to tudi na občinskem odboru SZDL. Po nekaterih vaseh niso bili vaški odbori niti izvoljeni, tako da še vedno delujejo stari odbori. Tudi za kulturno-prosvetno delo so slabo skrbeli in je bilo prepričeno le SKUD.

SKUD bo v kratkem pričel predvajati brezplačne filme za mladino po vseh. Tudi komanda JLA je dobila en tak projektor in bo tedensko predvajala brezplačne poučne filme za mladino.

Ljudski odbor mestne občine je nakazal SKUD 500.000 din za nabavo enotnih oblek in drugih potrebskih za mladinsko godbo na piha.

Na zborih volilcev so bili izvoljeni novi šolski odbori. Dosedjni so delovali le kot posvetovalni organ. Naloge novih šolskih odborov naj bodo odprava odmaknjenosti šole od ostalega družbenega življenja, večkratni roditeljski sestanki, javni nastopi, razstave za široko javnost, iznašanje šolskih problemov na množičnih sestankih ter zagotovitev materialnih sredstev za razvoj šolstva.

Gasilsko društvo je doseglo lepe uspehe pri izvajevanju svojih nalog in udejstvovanju in sodelovanju z ostalimi družbenimi organizacijami. Na vseh tekmovalnih je prejelo pohvale in nagrade. Venjar se gasilsko društvo bori s težavami, predvsem radi prevoznih sredstev. Ima en odprt avtomobil, ki ne odgovarja potrebam društva. Društvo šteje 82 članov, od tega je 73% mladine. V svojem sestavu ima žensko desetino in dva pionirska odreda. Ljudski odbor in DOZ bi moral nudititi društvu večjo pomoč.

Krajevni sindikalni svet zajema občine Ilirska Bistrica, Ježane, Prem in Knežak. Šteje pa 28 sindikalnih podružnic. Iz razprav je

bodo volilcem prikazali pravilno sliko razvoja bodočih komun. Sprejeli so sklep, da se v postojnskem okraju ne osnivajo manjše komune, temveč širše komune, ki bi imel pristojnosti sedanjega okraja.

Nadalje so razpravljalni o proračunu za leto 1954 in predlogu za leto 1955 ter sklenili, da se takoj odvede republikanski določena kvota ustvarjenega viška dobička.

Gradbena podjetja v postojnskem okraju so pred problemom nabave lesa za gradnje, ki so v teku, medtem ko so razni trgovci iz okraja izvozili velike količine lesa brez prometnega davka in plačila gozdne takse. Do registracije podjetij, ki bodo pooblaščena za odkupovanje lesa, bodo izvedli najostrejšo kontrolu pri odkupu lesa.

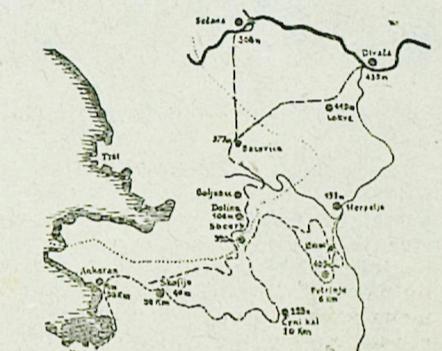
M. K.

O progi Herpelje-Koper

Zadnje čase večkrat naletimo v našem časopisu na članke, ki govorijo o novi železniški progi. Gre, v mejah današnjih možnosti, za povezavo Herpelje s Koprom ali v drugih besedah za premostitev 495 m višinske razlike (tako visoko leži Herpelje) z največ 15 % vzpon in postal previšok za tolike razdalje.

Kakor vidimo, smo v obeh primerih precej daleč od idealne proge. Teren, odkrito povedano, in državna meja bosta delala trasantom brez dvoma preglavice, so pak kljub temu možne tudi krajevne trase, na primer: Proga naj bi pada na 15 % takoj iz Herpelje pod puljsko tako, da bi s 6, kilometrom bila v Petrinjah. Tu bi zavila s predorom proti Trstu tik do meje (možna je varianta brez takega predora čez Klanec). Pred mejo bi skozi nov pedor prišla pod Socerb in se dalje spuščala tako, da bi z 20–21 kilometrom prišla na višino 180–200 m pod Črnim kalom. Nato bi zavila po Miljskem gričevju in z 29–30. kilometrom prišla v Škofije, 3 kilometre nato pa v Ankaran, od koder bi v 4–5 km dolgem boku ob morju prišla v Koper. Skupno torej 38 km, deset manj od prej omenjenih.

Ta proga bi napram idealni imela le kakih 5 km ravnine več, bi pa povezala s Koprom vse obmejne kraje, ki so svojcas gravitirali na Trst, a jih danes od Trsta loči meja. Povečala bi turistične možnosti.

st. Ankaran in Sv. Nikolaja in bila bi poleg tega še lepa panoramska proga z razgledi na Tržaški zaliv.

Nabolje bi seveda bilo, da bi se proga začela dvigati že takoj iz Kopra. Tudi taka proga bi bila panoramska, je pa vprašanje, če bi po koprskih hribih nad levim bregom Rižane in potem čez Rižano proti Socerbu (drugi variant za takojšnje spuščanje iz Herpelje menda ni) mogla v 33–34 kilometrih priti do Herpelje s 15 % vzpona. Samo pod tem pogojem bi lahko imela prednost pred progo čez Ankaran. Vsekakor velja proučiti tudi to varianto, saj bi taka proga bila res najkrajša.

Toliko glede na sedanje meje. Če bi pa mogli trasirati po italijanskem ozemlju (Ricmanje—Koper), potem bi omenil progo čez Bazovico. S priklučkom na Sežano in Divačo bi iznajila razdaljo Ljubljana—Trst in skoraj isto bi bilo zvezo z Gorico in Jesenicami.

Poreška proga je pa poglavje zase. Njena obnovitev z normalnim tirom bi se vsekakor ne izplačala. Kvečemu bi lahko speljali železnicu ob morju do Sečovelj tako, da bi povezala s Koprom in zaledjem še Izolo, Piran in Portorož.

Dr. Z. J.

ali za 30 odstotkov več kakor lan v istem razdobju.

SPORTNI RIBIČ-INVALID ULOVIL VELIKEGA MORSKEGA PSA. Sportni ribič Mijo Rogić, invalid iz Lukova, vasi južno od Senja, je v Crikvenici ulovil morskega psa, dolga 4.75 m, težkega okrog 600 kg s tremi vrstami ostrih zob. Te vrste morski pes rad napada tudi ljudi.

ANHOVSKA CEMENTARNA IZDELUJE CEVI ZA PREKOP DONAVA — TISA — DONAVA. Med nove proizvode cementarne v Anhovem je treba pričeteti ogromne cevi za prekop Donava — Tisa — Donava, ki jih bodo začeli izdelovati te dni. To dokazuje velik napredok tovarne, ki bo svoje izdelke začela izvajati tudi v inozemstvo.

TOVARNA ŠČETK „ISTR“ V KOPRU
Odkupuje kršin in bele prane ščetke po najvišjih dnevnih cenah

Mladinsko vzdajališče v Planini - pomembna vzgojna ustanova

Ob cesti Ljubljana-Trst je v Planini pred Postojno na mestu nekdanjih italijanskih obmejnih poslopij zrasla iz ruševin lepa nova stavba — mladinsko vzdajališče, namenjeno predvsem defektom otrokom. Zavod dela v vseobču korist že od leta 1951, ko je bil ustanovljen. Njegova zmogljivost je bila skrajna 30 gojenec, zdaj pa jih ima že 70. Ker je njegovo delo izredno važno, saj imajo gojence iz različnih krajev Slovenije, posebno pa s področja bodočih koprskih okrajne skupnosti komun, je prav, da se malo približe seznanimo z delom te vzgojne ustanove.

Vzgojitelji v Mladinskem domu na Planini

Sprva je bil zavod nastanjen samo v poslopiju bivše karabinjerske postaje v Planini, oz. Kačji vasi. Ker je šolanje v zavodu urejeno na internatski bazi, kar je seveda nujno spričo načina vzgoje in namena zavoda ter so gojeni zbrani z vseh vetrov Slovenije, je staro poslopije kmalu postalo premajhno. S pomočjo OLO Postojna, ki je res pokazal veliko zanimanja in pravilno razumel prizadevanje te ustanove, čeprav je bila sprva v republiški pristojnosti, je lahko uprava zavoda prevzela in preuredila z velikimi adaptacijami število, ki je nekdaj pripadala italijanskim obmejnima organom. S tem so pridobili precej novih spalnic in učilnic za svoje gojence. Prostore so opremili Sveti za zdravstvo in socialno politiko okrajev Postojna, Sežana, Koper, Jesenice in Ljubljana, ker imajo otroke s svojimi področji v oskrbi v zavodu. Za prihodnje leto pa nameravajo preureediti in opremiti še bližnjo stavbo bivšega italijanskega turistično-potovalnega urada, ki je popolnoma demolirana. Poleg tega izravnali razkriti in prekopi prostor in napravili iz njega igrišče. Vse skupaj pa bodo še ogradili z lično ograjo.

Največjo skrb posveča vzgojiteljski kader v zavodu učenju gojencev. Šola prehaja polagoma v osmletko, ki pripravlja učence za vstop v življenje — v obrt ali podobno. Učenje je izredno težko, ker je potreben individualno delati z vsakim posameznikom, ker so mnogi zamudili celo leta učenja v svoji »divjici« svobodi. Razredi so zato majhni — največ do 20 otrok, v težjih pa le po 10. Vsak razred

deti namreč moramo, da so gojeni v glavnem otroci, za katere je morala poskrbeti skupnost, ker nimajo staršev, ali pa starši niso hoteli skrbeti zanje. Zato so to tudi večinoma otroci, ki so bili že

STUDENTI IN ŠTEVILKE

Letos se je vpisalo na vse fakultete ljubljanske Univerze nekaj nad šestisoča slušateljev. Če to število primerjamo s celokupnim slovenskim prebivalstvom, vidimo, da odpade na približno 170 ljudi po en študent. Taka primerjava pa je nerealna. Saj odpade samo na Ljubljano in Maribor približno polovica vseh slovenskih študentov, dasiravno živi v teh dveh mestih komaj petina vsega slovenskega prebivalstva. Zelo skromne so številke ljudi, ki prihajajo študirati na visoke šole iz naših pokrajin, kot so Primorska, Prekmurje, Suha krajina, Bela krajina itd. Dotok študentov iz teh krajev sicer iz leta v leto narašča, vendar pa silno počasi. V preteklem šolskem letu ni imela Suha krajina niti enega študenta. Malo boljše je bilo stanje v sežanskem okraju, kjer je odpadel na 1000 prebivalcev okraja le en študent.

Iz Primorske študira okrog 400 ljudi, vendar pa se ta številka iz leta v leto dviga. Povprečni letni pritok na visoke šole je okrog 60 študentov, ki prinajajo predvsem iz gimnazijskih centrov Postojna, Koper, Gorica in iz raznih srednjih strokovnih šol.

Postojnski akademski klub je nedavno organiziral zanimivo anketo, pri kateri je sodelovalo 63 študentov postojnskega okraja, med temi 45 moških in 18 žensk. Anketa je pokazala, da je 51% študentov doma iz mesta (Postojna, Il. Bistrica), 49% pa iz vasi. Torej velika neproporcionalnost glede na število ljudi, ki živijo v mestu (približno 7000) in v vasi (nad 30000). Največ študentov izhaja iz uradniških družin (38%), manj iz kmečkih (29%), k razmišljjanju pa vasili procent študentov, ki izhajajo iz delavskih družin (22%). Od 63 študentov jih vzdržujejo v času študija le 28,6% starši, ostali pa so navezani na otroške dodatke (40%), na socialno podporo (22%) in na študijske pogodbe (23%).

To so številke, ki jih sicer ne smemo posloševati na vso Primorsko, ker je sodelovalo pri anketi le 16% primorskih študentov. Vendar pa nas opozarja na naslednje. Prvič, da prevladujejo študenti, ki izhajajo iz uradniških družin. (Mar so temu vzrok boljši fi-

oz. skupino vodita po dva vzgojitelja.

V zavodu imajo dve politehnični šolski delavnici, kjer se gojeni privajajo praktičnemu delu v mizarski in devjarski stroki. Razen tega pa pri ročnem delu izdelujejo tudi vsa potrebna učila za zavod, ki jih bodo ob zaključku šolskega leta razstavili. Ob prostem času, kadar nimajo šole, pa gredo gojeni v bližnji gozd ali k vodi, čistijo drevje, spravljajo skupaj steljo, kopljajo pesek in podobno. S tem zaslužijo nekaj denarja, ki ga spravljajo v rezredni hranilnici. Tako se navajajo varčevati, kar jim bo prišlo prav v življenju. Ve-

prepuščeni ulici in jim je ta že grozila, da jih bo popolnoma poškodila. Prav zato je tako potrebno individualno vzgojno delo v zavodu, nepopustljivosti pri tem delu, pa drugi strani pa metoda prepričevanja in dokazovanja. Seveda je tako delo za vzgojitelje ob upoštevanju primerne temperamentalnosti gojencev, mnogokrat velike zakrnjenosti in večkrat tudi precejšnje zaostalosti, izredno naporno in tudi mučno. Treba je neznanstvenega potrpljenja in velike ljubezni do takega dela, da človek lahko pri tem vzdrži.

Gojenci se v zavodu vsestransko uvajajo v življenje. Ne samo učenje, ki je glavni namen, na svojem urniku imajo tudi aktivno sodelovanje pri TVD Partizan, delo v svojih različnih krožkih, kot so sahovski, filatelični, nogometni, pevski, tehnični in drugi. Med njimi je nekaj pravih talentov, ki mnogo obetajo v svoji stroki. Vsi gojeni imajo tudi smuči — letos pa jih vreme nikakor nočne uslišati in namesto goštene mere snega le dež moči zemljo, ki je že pravljena na zimski počitek.

Po zaslugu OLO Postojna so vsi gojeni vsako leto vključeni v počitniške kolonije na morju. To je njihovo posebno veselje. Veselijo pa se tudi večjih izletov, ki so nagrada za njihovo pridnost pri učenju. Na izlete se peljejo z avtobusom in obiskujejo predvsem kraje, ki so znani iz našega NOB. Bili so že v partizanski bominici Franji, na Bledu, v Opotiji, na Reki, v Ljubljani in drugod.

Upravnik vzdajališča je tovarš Sbil Marko. Kot sam pravi, je ves kolektiv ena sama družina in v tem je njihova moč. Otroci to čutijo in priznavajo in prav zato ima zavod tako lepe uspehe v svojem vzgojnem delu.

Upravnik vzdajališča je tovarš Sbil Marko. Kot sam pravi, je ves kolektiv ena sama družina in v tem je njihova moč. Otroci to čutijo in priznavajo in prav zato ima zavod tako lepe uspehe v svojem vzgojnem delu.

Upravnik vzdajališča je tovarš Sbil Marko. Kot sam pravi, je ves kolektiv ena sama družina in v tem je njihova moč. Otroci to čutijo in priznavajo in prav zato ima zavod tako lepe uspehe v svojem vzgojnem delu.

Anketa je nadalje pokazala, da si je teh 63 študentov izbral po klice kakor sledi: tehnika 17, filozofija 10, medicina 6, medicinske sestre 7, ekonomija 7, gozdarstvo 3, agronomija 3, pravo 3, ostalo 7.

Miklavčič

nanačni pogoji ali drugačna mentalita ljudi? Premislimo o tem! Drugič, veliko nesorazmerje med študenti, ki so doma iz mesta in vasi in tretjič, velika pomoč, ki jo daje danes mladim intelektualcem pri študiju družba.

Anketa je nadalje pokazala, da si je teh 63 študentov izbral po klice kakor sledi: tehnika 17, filozofija 10, medicina 6, medicinske sestre 7, ekonomija 7, gozdarstvo 3, agronomija 3, pravo 3, ostalo 7.

Miklavčič

Na sestanku občinskega komitea sekretarjev osnovnih in množičnih organizacij občine Črni Kal so med drugim razpravljali o vprašanju, h kateri komuni naj bi v boči pripadali. Prišlo je do enotnega sklepa, da je najbolje, če se vse področje sedanje občine priključi h koprski komuni. Za tako odločitev govorijo gospodarski, kulturni, politični, socialni, zdravstveni in drugi razlogi.

Občina Črni kal spada sedaj pod sežanski okraj. Taka rešitev, ki je bila nujna zaradi razmer v 1947. letu, je ljudem povzročila velike težave. Kadar je imel prebivalstvo občine opravka v Sežani, je moral zamuditi najmanj en dan, vožnja pa ga je stala 420 dinarjev.

Zato so se tudi ljudje stodostotno izrekli za bočo koprsko komuno.

Ljudska univerza dela z uspehom

Letošnja sezona za delo Ljudske univerze na Goriškem je zelo plodna. Doslej so bila predavanja v Novi Gorici, Kanalu in Ajdovščini. Povsed je bil obisk proti pričakovljenu zelo številjen, posebno v Novi Gorici, kjer je bilo na vseh treh predavanjih vsakokrat po 150 do 200 ljudi.

Poslednje predavanje je imela tov. dr. Mackovsek Peršičeva iz Vipave »O raku« s sklopčnimi slikami.

Drugod pa so bila razna predava-

Prebivalci vasi Graden in Pregara vprašujejo: Pod katero komuno?

Povojne razmere in razne čerte, ki so jih diplomati risali po naši zemlji, so prebivalcem vasi Graden, Pregara in nekaj zaselkom povzročale razne gospodarske težave. Njihovo naravno izhodišče je bil vedno Koper, na katerega so bili povezani s cesto preko Gračišča. Tja so hodili za vse gospodarske potrebe, tam so prodajali svoje prideike. Ustanovitev pokojnega STO jih je v septembru leta 1947 naenkrat odrezala od tega srešča. Takrat so potem pripadli sežanskemu okraju. Leta 1948 pa so se naenkrat znašli v okraju Bu-

zet. Te dni prebivalci teh krajev zelo živo razpravljajo na zborih volilcev o vprašanju njihove bodoče pripadnosti. Naravno, da jim ne more biti vseeno, ali naj pripadajo pod komuno Buzet ali Koper. Na Koper so navezani, kot smo že poudarili, z vsem življenjem. Čez

Prvi občni zbor taborniške družine „Srebrnih galebov“ v Kopru

živo v to delo vso svojo ljubezen in ves svoj prosti čas.

V imenu taborniških organizacij Jugoslavije je pozdravil občni zbor načelnik starešinske uprave Zveze tabornikov Slovenije tov. Woele Rudi. V svojem referatu je pokazal na nekatere malenkostne pomanjkljivosti v delu koprskih taborniških družin, obenem pa jim je priznal, da so bili ena izmed najboljših družin v Sloveniji. Povedal jim je tudi, da je starešinska uprava v Sloveniji mnenja, da je utemeljena želja »Srebrnih galebov«, da se preimenuje v rod, ki se bo deli v več družin, saj imajo 101 članov, kar je preveliko število za družino. Novoustanovljeni rod »Srebrnih galebov« pa naj se zaveda, je rekel tov. Woele, da živi ob morju in naj ne živi samo suhozemskoga življenja, kot vsi drugi rodovi v Sloveniji, ampak naj postane nosilec novega lika naših tabornikov — morskih tabornikov. S svojimi strokovnimi in dobrohotnimi načelji je načelnik starešinske uprave iz Ljubljane pokazal »Srebrnim galebov« pot, po kateri naj hodi po prihodnjem letu.

Zaradi vzorno vodenih knjig in vsega poslovovanja je dobil stari odbor razrešnico in sledile so volitve novega odbora. Izvoljeni so bili: starosta — Abram Mario; namestnik — Tinta Velia; načelnik — Šalamun Dagmar; člani: Pelan, Plesničar, Suhadolnik, Pobega, Zabrič in Križmančič; nadzorni odbor: dr. Šalamun, Veselko in Obrovnik.

Ob zaključku občnega zbera je član novega odbora podal kratko poročilo o proračunu za prihodnje leto in okvirni načrt dela rodu »Srebrnih galebov«.

Cilj predavateljev naj bo vas

Predenji teden se je zbral v Ljubljani okrog petdeset študentov postojnskega okraja na sestanku Postojnskega akademskega kluba. Študenti so se pogovorili o bodočem delu kluba. Poudarili so, da je treba rešiti prvenstveno vprašanja življenja in dela študentov v klubu. V tem smislu bo klub prizel za svoje člane družabne večere, izlete itd. Da bi čimprej rešili nekatera materialno-ekonomska vprašanja svojih članov za študij, so izbrali ekonomsko komisijo, ki bo pregledala pogoje, v katerih študenti živijo, in stopila bo v stik z OLO v Postojni.

Po plodni razpravi so študentje sprejeli določene sklepe, med katerimi je najvažnejši ta, da osnujejo skupino študentov-predavateljev, ki bo obiskovala kraje v postojnskem okraju in ljudem predavala o vprašanjih, ki so aktualna in ki jih zanimajo. Danes šteje skupina že nad 10 študentov. Študenti so poudarili, da naj bo cilj predavateljev predvsem vas, kajti v mestu je ljudska univerza, ki ima tedenska predavanja. Pobrali bodo predavatelja tudi Mladinski LU.

Po dveh mesecih obstoja je v Postojnskem akademskem klubu okrog 70 študentov okraja Postojna.

M.

Mladinci v Domu so navdušeni fizkulturniki

Na pragu dveh premier GSP

Gledališče Slovenskega Primorja hiti izpolnjevati svojo obvezo. Po zaključenih uspehl turnejah s »Kranjskimi komedijantki« po petih okrajih Slovenskega Primorja se je lotil ansambel koncem novembra intenzivnega študija. Še pred novim letom bomo videli v koprskem gledališču kar tri pre-

mire: 17. t. m. Budakovo dramo »Metež«, 22. t. m. Tiemeyerjevo dramo »Mladost pred sodiščem«, 29. t. m. pa mladinsko, Selškar-Filipičev igro »Bratovščina Sinjega galeba«.

O prvih dveh premierah sta nam povedala režiserja, ki ju pripravljata, sledete:

Režiser Srečko Tič o Budakovi drami »Metež«

Srbska ali hrvatska dramska dela pri nas kaj redko prihajajo na oder. Zdi se, da Slovenci le preradi hlastamo za zgodnjimi literarnimi umetničnimi, pri tem pa pozabljamo na dela jugoslovenskih avtorjev, kar je še posebno očitno v dramatiki. Povprečni ljubitelj gledališke umetnosti na pr. danes skorajda ne pozna drugega hrvatskega dramatika kot Miroslava Kleže ali Dragi Gervaisa, večkrat tudi ta dva le po imenu, četudi se je prav v zadnjih letih dramska ustvarjalna dejavnost na Hrvatskem močno razbohotila. Premalo poznamo del, ki so jih v povojni dobi ustvarili številni hrvatski dramatiki: Mirjana Matič-Halla, Slovko Kollar, Duško Roksandić, Joža Horvat, Ervin Šinko, brata Franetićev in še drugi. Mnoga od teh del so po svojem pokrajinskem koloritu, po čustveni ter miselni problematiki mnogo bližja slovenskemu človeku kot dela sodobnih dramatikov na zapadu in dela klasične damske literature, čeprav je poznanje le-teh tudi potrebno zradi njih visoke umetniške vrednosti.

Zato je Gledališče Slovenskega Primorja sprejelo v letosni reperetoar dramo »Metež« (v originalu »Mečavak«), delo sodobnega hrvatskega dramatika Pera Budaka.

Pero Budak, danes režiser, igralec in direktor Dramskega gledališča v Zagrebu, se je rodil leta 1917 v Trebinju v Hercegovini. Osnovno šolo je obiskoval v Nikšiću v Črni Gori, od tam pa se je družina preselila v Liko, kjer je mladi Pero preživel najlepši del mladosti. Socialne in ekonomske razmere so bile v Liki pravzaprav še bolj pereče kot drugod, kajti kamnitna zemlja ni rodila in tudi danes ne roditi toliko, da bi mogla prehraniti svoje ljudi. Ljudje, če so hoteli ostati doma, so si morali iskati priložnostnih zasluzkov v slavonskih gozdovih, ali so se vdijali državi, mnogi pa so stradali ob tistem, kar so poddedovali od svojih očetov. Pero Budak je te razmere dobro poznal, saj iih je občutil na lastni koži. Tudi njegov oče se je moral seliti iz kraja v kraj za zasluzkom. Kljub vsej revščini pa se mu je Lika priljubila — Lika z okornimi, na zunaj trdimi ljudmi, kot je trdo njihovo življenje in zemlja, ki jo obdelujejo. Lika s slikovitimi nošnami, z volkovi, ki v snežnih zimah zavijajo okoli hiš, z zateglimi ljudskimi popevki, z vsemi tistimi značilnostmi, ki dajejo pokrajini pečat idilične patriarhalnosti.

Ta Lika, kot jo je Budak doživel v mladosti, tvori pokrajinsko in časovno ozadje njegovi drami »Metež«.

Srednje vsega dogajanja pa je izseljeni problem. Izseljeni priča, v staro Liko duh novega sveta, obzorje ljudi se širi, zlasti mladi prično gledati na življenje drugače, kot so gledali njihovi predniki. Tisti, ki so ostali doma, hrepenijo v tujino, za kruhom, za boljšim življenjem, izseljeni pa se vračajo. »Nas pa je šest bratov, pravi Jure v »Metežu« prijatelju Danetu, »Kje bi mogli ostati vsi na zemlji! Marko je po vojski ostal pri žandarjih... Luka je odšel v finance... Joco pa bo dobil službo policaja na občini. Še zmerom smo trije, ki smo prikovaní na to kropo zemlje. Zato moram v Ameriko.« Stari veseljak Tomo pa razmišlja: »Cudni so ti naši ljudje. Odidejo, pa se zunaj ne morejo pomiriti. Neki črvi jih grize, da se vrnejo k tej čeni zemlji, pa da rijejo po njej kakor njihovi starci.« Marsikdo si je v Ameriki materialno opomogel in prihaja domov, uravnovešen in nekoliko bahav, po vsem amerikaniziran, z mirno samozavestjo ocenjujejo stvari okoli sebe. Tak je Marko v »Metežu«. Mnogi so v tujini propadli. Nove mu svetu se niso znali prilagoditi in se vračajo, revni kot tedaj,

preden so odšli, živeno razvani, doma se vdajajo pijači, da bi pozabili žalostno preteklost in sedanost. Tak je Jole v drami. Amerika ga je uničila, tam je vprodal svoje zdravje, svojo nogo in kos mesek, ki so mu ga bili odgrizli volkovi, zato ne more več prenatisi njihovega tuljenja. Tudi snežni metež ga razburja; v njem viči mogočno sovražno silo, ki je zasula njegovo srce na tujem. Na zunaj je brutalen, nečloveški, nedoseženo bogastvo mu pomeni edino človeško vrednotno in prav temu hoče žrtvovati svojo hčer, v bistvu pa je se vedno človek z občutljivim ljubečim srcem.

Ob izseljevanju se zapletajo usode ljudi, žene čakajo doma na svoje može, dekleta na zaročence, vendar oddaljenost ohladil marsikatero čustvo, ki ni dovolj dobro zasidrano, nemirna kri zahteva svoje in spričo njene silovitosti se trgajo dolgoletne ljubezenske verzi. Maša, glavna ženska oseba v »Metežu«, je v nečem podobna svojemu očetu. Kakor se je oče boril za človeka vredno življenje, tako se Maša bori za ljubezen. Kot oče zanikuje čustveni svet, tako Maša ignorira materialne dobrine in ne čaka bogatega Amerikanca, ker jo srce in nagon vlečeta drugam. Vendar pa končno klone pred očetovo brutalnostjo in se poroči z Amerikancem Ivanom, ki mu je pred sedmimi leti obljubila zvestobo. In Ivan, sin amerikanca Marka, vračajoč se v rodno Liko, doživi šele v domovini veliko razčaranje. Pred rojstvom Mašinega otroka spozna, da otrok ni njegov, ženi se mora odpovedati, na ljubo tistem, ki je izrabil njegovo se demeltno odsotnost in Mašino nemirno kri.

Tako mora vsak plačati svoj davok, le redki so, ki se mu izognejo. Plačujejo za skorjo kruha, ki jim ga siromašna Lika ni mogla dati. »Metež« je drama izseljencev in v tem sorodna Cankarjevemu »Kurentu« ali »Župančičevi »Dumiku«.

—ts—

Dramaturg Djurdjica Flerè o Tiemeyerjevi drami »Mladost pred sodiščem«

Daleč bi morali iskati dramo, ki bi žela v zadnjih desetletjih na evropskih in tudi slovenskih odrh uspehov kakor Tiemeyerjeva »Mladost pred sodiščem«. V Amsterdamu je doživel svoj krst leta 1947 in še isto sezono so jo prevedli in uprizorili v Nemčiji in v Angliji. Naslednjega leta so jo gledali doma po vseh vidnejših evropskih odrh. In komaj je zabeležilo njen jugoslovenski krst MG Celje, ki jo je uprizorilo s prordnim uspehom v minuli sezoni, že jo srečujemo na repertoarjih v Kranju, Trstu, Mariboru, Ptijuju, na senicah in v Koprivnici.

Tiemeyer je nizozemski gledališki človek mlajše generacije: dramski pisek, igralec, režiser in umetniški vodja. Danes mu je 46 let, z gledališčem pa se ukvarja aktivno od 1927. leta dalje. Pred vojno je slovel predvsem po svojih revolucionarnih rezijah političnih satir, medtem ko ni prodrl kot igralec in pisatelj. Prvo delo, s katerim je doživel resničen uspeh, je prav »Mladost pred sodiščem«. (Originalni naslov: »Zadeva Ana Daalders«.)

Sam Tiemeyer je podnaslovil »Mladost« takole: »Razprava pred sodiščem za mladoletnike.« Resče prebirajo dramo (tekst sam ali skope avtorjeve opombe, n. pr. »Igra se pri razsvetljenem avditoriju, igralci vstopajo iz dvorane, gledalci morajo imeti vtiš, da prisostvujejo razpravi«), dobiti pri branju le vtiš urejenega sodnega zapisnika. Gol, krut živiljenjski drobec. Vrsta zasliševanja. Nič drugače. Vsa običajna teatralika prevedana.

Toda ta zasliševanja raztrijejo

nenadoma pretresljivo usodo mladih ljudi, ki so žrtve povojskih razmer Zapada. Razkrijejo njegovo najbolj pereč družbeno resnico: zapadna mladina, ki se je formirala v času vojne zmede, fašistične okupacije in izjavljениh odpornih akcij, je razočarana, dezorirana, vredna v podivljana. Kri in zločinji je vsakdanja atmosfera. V tej drami ubije dekle človeka, ki ga je videla samo enkrat na platnu filmskega tednika.

In drama razvije pred nami vprašanje: kdo je kriv tega zločina?

Klice družbenega odpora in borbeno težnje za korenito, revolucionarno izpremenitev življenja, ki so vzkljive v mladini pod fašistično okupacijo, so se izjavile v prazno čevkanje, tolažilno frazo. Nič se ni izpremenilo. Nasprotno, še slabše je kakor prej. Vsa kri, prelita v akcijah med okupacijo, vsa kri, prelita v vojni, je tekla zmanj.

Zato se spreminja vsa nakopčena sла mladine po življenju v gnev in odpor, ki jo žene v direktni akciji. Zločin, v katerega ta mladina nagnosko drvi, je le strahotna obtožba celotnega obstoječega sistema. Družba, ki je opeharila mladino za revolucionijo, mora sprejeti krivdo njenih zločinov na se.

Pred tem sodiščem se zgodji nekaj velikega: obtoženci se spremene v tožilce, na zatožno klop pride družba, ki je kriva, da je dekle morilo. Družba je onemogočila staršem, da bi jo pošteno vzgojili. Ves sistem je kriv, da je življenje večina ena sama muka.

Za to bi mogli imenovati Tiemeyerjev sivi sodni zapisnik vest Zapada. Odtod njena žgoča aktualnost in njen uspeh. Malokatera drama ima zapadnemu človeku toliko povedati.

Tudi nam, ki smo izpeljali revolucionijo, je njena problematika dragocen memento. Vprašanja vzgoje mladčetnikov obravnava Tiemeyer v svoji drami tako globoko in iskreno, da bodo našli vse, ki jim je mladina in njena vzgoja pri srcu, v njej dovolj snovi za razmislek.

Tudi nam, ki smo izpeljali revolucionijo, je njena problematika dragocen memento. Vprašanja vzgoje mladčetnikov obravnava Tiemeyer v svoji drami tako globoko in iskreno, da bodo našli vse, ki jim je mladina in njena vzgoja pri srcu, v njej dovolj snovi za razmislek.

V pripravah za Dan JLA smo obiskali naše kopranske edinice, ker nas je zanimalo njihovo kulturno prosvetno življenje.

KULTURNO-ZABAVNI VECERI

Počet mnogih nalog, ki jih morajo izvrševati naši vojaki, izkoristijo vsak svoboden trenutek za svoje kulturno izobraževanje. Ena izmed oblik tega dela so zabavni večeri, ki so vsako soboto: vsakih 15 dni pa so nastopi posameznih edinic. Vojaki se z veliko ljubezno in veseljem pripravljajo na te večere, tako tisti, ki aktivno sodelujejo, kakor tudi tisti, ki so le gledalci. Zabavni skeči, narodne pesmi, harmonika in frula ter koloto — to je spored. Ob posebno slavnostnih dnevnih (kakršen bo zdaj Dan JLA) pa pripravijo poseben program.

Slišali smo pevski zbor edinice, ki smo jo obiskali. Vodi ga vojak Ljubisa Dujmovič, študent filozofije. Zbor se pripravlja na proslavo Dneva JLA, ko bo pel tri pesmi, in sicer: Konjuh planinom, Armijsko naša in Pesem o Titu. Recitacijsko skupino vodi Petar Janković, ki je študent arhitekture. Zdaj študira Cankarjevega Vilapca Jerneja in njegovo pravi-

Slovenski izseljenski koledar 1955

Slovenska izseljenska matica je v novembру razposlala slovenskim rojakinom po vsem svetu Izseljenski koledar za leto 1955.

Lanski koledar si je pridobil med Slovenci v tujini mnogo prijateljev in je svojo nalogo — rodoljubne povezave med rojaki in rojstno domovino — v polni meri izpolnil. Naši rojaki najdejo v njem v besedi in sliki mnogo lepega in zanimivega iz njihove rojstne domovine Slovenije.

Nenajhno pozornost in odobravljajo pa je vzbudil koledar tudi pri nas doma med onimi, ki se zanimajo za zgodovino slovenskega izseljenstva, saj se v njem od leta do leta zbirajo važni zgodovinski, kulturni in politični dogodki slovenskih naselbil in vsega sveta. Koledar pa je zanimivo in prijetno čitivo tudi za vse one, ki imajo svoje in znance v tujini.

Koledar za leto 1955 je precej obsežnejši od lanskega. Poleg običajnega koledarskega dela, ki je opremljen z izvirnimi ilustracijami slovenskega umetnika Toneta Kralja, opisuje nekako polovica knjige življenje ljudi v novi Jugoslaviji, v drugi polovici pa pišejo rojaki sami o življenju slovenskega izseljencev v svetu.

Iz ZDA in Kanade je v koledarju

M. S.

Recitacijska skupina se pripravlja na proslavo

Kulturno - prosvetno življenje v edinicah JLA

co. S posameznimi recitacijami se pripravljajo za proslavo svojega praznika.

IZKORENINIMO NEPISMENOST ZAPUSCINO PRETEKLOSTI

To je geslo v naši vojski. Nepismenost v starji Jugoslaviji je bila množična, kajti takratni režimi so se ravnavali po geslu: »Nepismen človek je tudi politično nepismen«, kar je njihovi protiilitiški vladavini samo koristilo. Namesto takratne oblasti tudi ni bil, da ljudi v vojski izobraženi ter strokovno in politično dvigne. Oni so rabili samo poslušne stroje, ki bodo slepo ubogali njihove ukaze.

Toda danes, ko smo že premagali velike težave in uspešno gradimo lepše življenje v socializmu, danes ko rabimo vedno več strokovnih delavcev, morajo biti vsi pismeni, to je predpogoj njihovega uspeha in strokovne izobraževabe.

Vzopredno s splošnim razvojem naše domovine pa se razvija tudi naša ljudska armada. Od našega vojaka zahtevajo vedno več vježbe in večje vojaško-politično znanje, ne-pismen človek pa ne more obvladati vse te tvarine. Zato v vsaki edinici, kjer je le nekaj nepismen

vojakov, začnejo takoj z analitskimi tečaji.

Tak tečaj vodi v koprski edinici vojak Miодраг Draković, ki je končal učiteljske. Tečaj posečajo tudi taki, ki sicer poznamo črke, pa jim gre čitanje in pisanje bolj počasi in težko od rok. Učijo se latince ali cirilice, od kod je pač kdo doma. Veliko je veselje vojakov, ko napišejo svojcem prvo pismo. Ponosni so na svoj uspeh, čeprav so mogoče od začetka v veliki zadregi priznali svoje neznanje.

KNJIŽNICA IN ČITALNICA

V prostem času najdeš v čitalnicah vedno nekaj vojakov. Berejo knjige, časopise, igrajo šah. Na steni visi sten-čas, kjer so članki o pripravah na proslavo Dneva JLA in praktični nasveti iz vojaškega življenja. Tam vidiš tudi ilustrirani sten-čas, kjer so slike s podpisimi o političnih in tehničnih zanimivostih doma in po svetu.

Knjižnica, ki smo jo obiskali v koprski edinici, ima nad 2000 knjig, ki si jih vojaki pridružijo. Berejo največkrat kar v čitalnici, nekateri pa jih tudi odnesajo s seboj, tako da lahko izkoristijo za branje vsako prosto minuto. Vojaki z vasi pravijo, da bi bilo njihovo obzorje veliko širše, če bi imeli tudi v svoji vasi tako knjižnico in čitalnico ter toliko možnosti za izobraževanje, kot jih imajo v vojski.

V čitalnicah smo prisostvovali tudi sestanku odbora za kulturno-prosvetno delo, ki ga sestavljajo vojaki edinice, vodi pa ga oficir, ki je zadolžen, da jim pomaga. Tokrat je bilo seveda govora o pripravah na proslavo velikega praznika vseh naših vojakov. Predlogi, želite in težave, — o tem so govorili vojaki.

Tako se vzgajajo vojaki v naši armadi ne samo za strokovno, ampak tudi kulturno-prosvetno področje. Zato ne ponavljamo zamenjav povsod paroje, da je naša armada kovačnica novih ljudi.

Ferski zbor kopranske edinice

ZA VARNOST DOMOVINE

— Merilec!
— Poinec!
— Podajales streliva! — rezko
zvjenijo v obširni lopi mladi glasovi
topovske družine komandirje od-
delka desetarja Božidarja Dinića.
Oddelek ima opraviti z ogromnim
topom — havbico američkega po-
rekla najsdobnejše izdelave. Šest
ton lehta kolos, pa ga mladi vojaci
ki z lanhoto upravljajo.

Na obisku smo pri naših topničarjih. Mladi vojaki so še to, saj
so pri vojakih še dva in pot me-
seca. Lahko pa bi rekli, da so že
vstariju po svojem znanju, ki so si
ga ta čas že uspeli pridobiti. Prav
neverjetno je, kako so že obvlada-

Jovanovič in nekaterji drugi čast-
niki iz sirske enote, mladi vojaki
pa so sprva kar malo preveč
mornarikov postavili v krog, vendar
so se kmalu sprišali. Krog nas so
pod ogromno lopo veliki vkorjenja-
kik, s kakičim smo imeli pravkar
opravka, in njihovi vlečni stroji,
pravi traktorji in pravtak opremi-
ljeni z gošenjicami.

»Časi mi je, da služim Jugoslo-
vansko ljudske armado! — to ni
mirna goča beseda; mirna prepira-
nost in velik ponos odsevata iz
odgovora mladega vojaka tega od-
delka. Momira Jakovljevića, ki je
doma iz vasi Suvido v LR Srbiji.
Po poklicu je kmetijski tehnik. Od

ja obvladal tudi vlačilec in tako
vsestransko izpopoljuje svoje zna-
jne. Ne samo zdaj v vojski, tudi
potem v civilnem življenju mu bo
to lahko še prav prišlo.

Med vojaki je tudi Jović Miodrag
iz Mladenovca, vasi Kosmajskoga
okraja, iz oštrega uporniške Srbije.
Komandir voda poročnik Jovanovič
in vsi drugi prisotni oficirji so
mladega vojaka, ki je po poklicu
učitelj, zelo pohvalili za njegovo
prizadevanja na kulturno-prosvet-
no področje. Je do svojega od-
delka v voda pa preko divizionov
in vsem polku eden najboljših
organizatorjev kulturnih prireditv
in prostevne dejavnosti. Od učenja
neplisnih pa do organizacije
dramskih prireditv, predavanj in
veselih, zabavnih nastopov, — vse
to spada v njegovo nenačrano pri-
stojnost.

— Ne kar mora, kar more, mož
ščoriti je dolčan! to je geslo vseh
mladih ljudi okoli nas. Zunaj lige
dež, sredi decembra smo še večno
brez snega. Zato so vojaki opravili
svoje učenje po učilnicah in tudi
veliki top smo si ogledali kar pod
lopo. Brez potrebe se vočakom ni
treba močiti na dežju, čeprav so
pravi traktorji in pravtak opremi-
ljeni z gošenjicami.

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

KAJ JE NAJBOLJ VAŽNO PRI ZIMSKI PREHRANI

Hrana, ki jo uživamo, mora vsebovati iste sestavine, ki jih ima tudi naš organizem. Vsako hrano ima svojo nalogo v organizmu: ustvarjanje novih telesnih celic ali pa toplotne energije.

Hrano dajejo živali, rastline in rudnine (sol, voda). Živali nam dajejo v glavnem mleko, sir, smetano, maslo, jajca, meso, mast in drugo. Vsa ta živila so zelo bogata na beljakovinah, ki so tudi sestavni del vsake celice človeškega organizma. Zato mora naša hrana vedno vsebovati beljakovine.

Mast potrebuje telo za tvorjenje telesne toplote in energije, toda preveč masti ovira prehrano in vpliva na prekomerno debelenje.

Od rastlin v glavnem izkoriščamo stročnike, žitarice, krompir, zelenjavno, sadje in olje. Tudi te snovi vsebujejo beljakovine (posebno žitarice in stročnice), poleg tega pa imajo še škrab, sladkor in celulozo. Škrab in sladkor potrebujemo za tvorjenje telesne toplote in energije, celuloza pa pospešuje prehrano, na katero deluje tudi rastlinske kisline ter razne dišave.

Iz rastlinske hrane dobivamo še nujno potrebne rudniške soli in vitamine, ki jih organizem potrebuje vsak dan. Od rudniških soli so najvažnejši kalcij, železo in fosfor. Telo jih potrebuje za izgradnjo organizma (kosti, krvi, mozga in možganov). Prav tako potrebuje vitamine za pravilno razvoj, rast in ohranjanje organizma ter zavarovanje pred naleznimi boleznjimi. Vsak vitamin ima svoje posebne lastnosti. Vitamine so tudi v živalski hani, n. pr.: v mlečnih proizvodih, jajci in drobovini. Največ pa jih vsebuje rastlinska hrana, sadje in zelenjava (korenček, peteršilj, paradižnik, paprika, zelje, ohrov, kislo zelje, čebula itd.), kakor tudi jabolka, šipek, jagode, slive itd.).

Pomanjkanje vitaminov in rudniških soli najbolj občutimo pozimi in spomladji, ko uživamo malo presnega sadja in zelenjave. Ker je hrana pozimi bolj enolična in glede na sestav pomanjkljiva, opažamo pri ljudeh utrujenost in

Kdaj smemo „trajno“ kodrati lase in katero trajno kodranje naj zberemo

Trajno kodranje las ni škodljivo, če so lasje zdravi in čvrsti, če je lasišče zdravo in če je oseba, ki si da lase trajno kodrati, zdrava in v dobi kondiciji. Ne pripomočamo pa kodranju takrat, ko lasje močno izpadajo, ali ko so slabii in krhki. Tudi ob koncu nosečnosti in prve tedne po porodu naj žena s svojo „trajno“ rajši malo počaka. Isto velja za vse tiste, ki so prebolele težjo infekcijsko bolez.

Seveda je velika neumestnost in popolnoma nepotrebno, da dajemo delati „trajno“ svojim hčerkam. Deklice naj imajo do petnajstega ali šestnajstega leta naravno frizuro, gladko ali skodrano, kakor so pač lasje po naravi. Hčerkicam se bodo lasje očvrstile in okrepile se jim bo lasišče, če bodo nosile dolge lase, pričesko v kito ali dve kiti. Često opažamo, da je deklica, ki je imela prej popolnoma glade lase, in jih je nekaj let nosila spletene v kito ter jih potem ostrigla, dobila lepe kodel, tako trajno skodrane, kot jih ji ne more skodrati nobena frizerka.

Vroča trajna ondulacija ne škodi solidnim, gostim, temnim lasem. Barvanim lasem, še bolj pa beljenim, je škodljiva, posebno ako je reducirkska tekočina — to je tekočina, v kateri lase namočimo, preden jih navijemo — močno alkalne reakcije. Preveč alkalna tekočina izpodrine preostali hidrogen v lasu, las postane krhet, se odloči in razpada. Tega si morajo biti posebno v sesti frizerke, ki imajo opravka s trajnim kodranjem.

Hladina „trajna“ lasem manj škodi in je bolj priporočljiva za barvane lase kot vroča trajna ondulacija. Važno pa je, da sta obe tekočini, ki jih za to uporabljamo, vključeni in natančno določeni v razmerju druga proti drugi.

iznemoglost, kakor tudi majhno odpornost proti boleznim.

Ljudje navadno misijo, da je sit človek tudi dobro hranjen. Tačno mnenje je nevarna zmota, kajti le raznolika hrana je zdrava in v njej mora biti pravilno razmerje med živalskimi in rastlinskimi živili. Sodobni nauk o prehrani priporoča rastlinsko prehrano kot glavno sestavino naših jedilnikov. Najbolje je tudi, da je med to rastlinsko prehrano precej presnega (solate), kajti le tako dobi telo nepokvarjene naravne sestavine beljakovin in rudniških soli, kakor tudi vitamine. Če pa pripravljamo prikuhe, moramo upoštavati pravila o pravilni prehrani, n. pr. zelenjavno moramo dobro in hitro oprati, najbolje pod tekočo vodo in nikoli je ne smemo pustiti, da leži v vodi, kuhati pa jo moramo v čim manj vode in ne predolgo, vendar pa mora biti mehka; vodo, v kateri smo kuhal zelenjavno, vedno porabimo in je nikoli ne mečemo proč. Zelenjavno scilimo, ko je že kuhanata in nikoli preveč; prav tako ne uporabljamo preveč drugih bačimb (popra, pa-prike, kisa).

Poleti, ko je zelenjava na pretek, je prav lahko sestaviti pravilen jedilnik. Precej teže pa je to v zimskih mesecih, ki so pred durmi. Gospodinja, ki je na to mislila že poleti, je pripravila zimsko zalogo, ki ji bo zdaj zelo dobro služila. Če imate v shrambi sveže zelje (belo in rdeče), ohrov, vse vrste koreninske zelenjave (korenček, posebno peteršilj in zeleno), dalje čebulo in česen, belo repo, rumeno koleračico ter sadje (jesenske hruške, jabolka in kutine), potem ne boste v zadagi. Važno je tudi, da imate kislo zelje in kislo repo, ki sta v zimskih mesecih najboljši in najcenejši vir vitamina C, posebno če ju uživamo surove ali v obliki solate. Pri kolinah je kislo zelje za razsol neprecenljivo važnosti.

Veliko nam bo pomagalo tudi posušeno ali konzervirano sadje in zelenjava, posebno marmelada in sadni sokovi. Ti zadnji so nam zlasti potrebni, če imamo v družini otroke.

Tako založene bi naše shrambe pač morale biti, toda veliko je gospodin, ki niso nič pripravile: nekateri so preveč zapošlene, pa ne utegnejo, drugje pa ni te lepe navede in mlade žene niso tega vajene. Toda zaradi tega še ni treba obupati, kupovati bodo morale pač sproti, kar se dobi, in pri tem bo trpel proračun prehrane, kajti v zimskih mesecih je zelenjava draga. Kljub temu pa naj ne bo nobene gospodinje, ki bi štedila pri teh izdatkih, kajti zelenjava in sadje nujno rabi naš organizem za pravilen razvoj in delovanje.

Večerna obleka je gojovo vaša skrivna želja za praznovanje Silvestroga. Na sliki vidite tri modele večernih oblek, in sicer samo zgornji del, saj krilo mora biti itak čim bolj široko; dolgo je lahko do gležnjev ali do sredne meč. Obleke so iz tafta ali organija.

★

Bakrene kotle za perilo lepo očistimo z gosto zmesjo plavljenih krede, soli in vode. Kotel s tem namažemo, odrgnemo preden se posuši, potem pa ga oplahnemo.

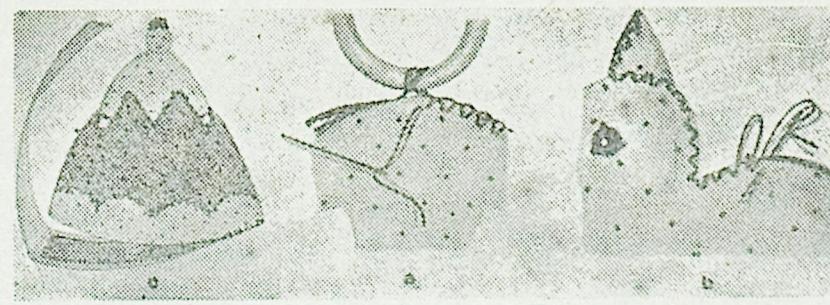
*

Pri čiščenju madežev z bencinom nastane večkrat na tkanini grd rob okrog mesta, ki ga čistimo. To preprečimo, ako denemo v bencin šepec navadne soli.

★

Dede Mraz je pred durmi. Naši otroci ga čakajo z velikim veseljem. Toda dedek Mraz brez daril nima pravega čara. Z majhnimi stroški lahko pripravite svojim otrokom lepo presenečenje. Igrače, ki jih vidi na naši sliki, so iz plastičnega materiala. Lične so in lahko se perejo, kar je posebno za majhne otroke zelo važno.

Na sliki vidite tudi načrt krojenja in šivnjaja. Ce se katera ne upa lotiti izdelovanja po teh skopih navodilih, naj nam piše, pa jih bomo poslali natančno pojasnilo in skico

POLIP nov pripomoček v gospodinjstvu

Ze nekaj časa lahko opazujejo gospodinje v trgovinah za posodo in želenjino nov predmet, ki je mnogim neznan in ne vedo, kako bi se ga poslužile.

Ta doslej nepoznani gospodinjski pripomoček vidite na naši sliki. Imenuje se polip. Izdelala ga je tovarna Titan v Kamniku.

Kako si s polipom pomagamo?

Pripravo privijemo na rob mizne ploske ali kakre druge delovne plošče. Pritrdimo jo na isti način kot mesni strojček ali strojček za drobtine. Zgornji del polipa je iz gumijaste plošče, ki je montiran tako, da se da premikati s posebno ročico, ki jo vidimo na sliki.

Ako postavimo nanjo posodo z ravnim dnem in jo rahlo pritisnemo ter potegnemo ročko na levo, se središče gumijaste plošče premakne za nekaj milimetrov navzdol. Med dnem posode in ploščo nastane vakuum, ki prisesa posodo z močjo 60 kg. Posoda je nepremakljiva. Prej bi lahko dvignili s posodo tudi mizo, kakor bi se posoda odtrgala.

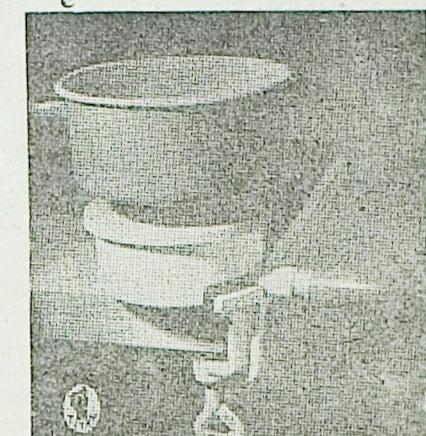
V tako pritrjeni posodi mešamo, stepamo in peremo, pa bo ostala vendarle na mestu.

Ko pa je delo opravljeno, potegnemo ročko v desno in posodo lahko dvignemo.

Kdaj si lahko pomagamo s polipom? Pri vmešavanju maščob, jajce s sladkorjem, krem in podobnim. Ker je posoda pritrjena, imamo obre roki prosti in mešamo lahko menjaje z levo in desno, kar nas manj utruja. Pri stevanju večjih količin testa si prihranimo pomoč druge osebe, ki nam je moral do sedaj posodo držati.

Polip pa lahko uporabljamo še drugače. Na njem ohladimo jed, ne da bi se bali, da bo zvrnil kak otrok. Če imamo pri mizi, kjer jemo, pre malo prostora, pritrdimo na rob mize polip in postavimo

nanj skledo z jedjo. Ko trebimo razno zelenjavo, si pomagamo z njim. Namestimo ga v ustrezni višini, pa nanj lahko denemo po-

trebno posodo. Tudi pri pranju nam bo prisel prav.

Veliko bolj pa bo izkoričen, če ga lahko namestimo v raznih višinah, tako da delamo sede.

Kostanj v naši kuhinji

KOSTANJEVA JUHA

5 dkg surovega masla ali margarine, 3 dkg moko, 1 liter mleka, 1/4 litra vode, kuhan kostanj, malo sladkorja, 1 rumenjak.

Masčobo raztopimo, nato zamešamo vanjo moko, ko se to dobro speni (zaručeneti ne sme) prilijemo naprej malo vode, da se vse skupaj lepo gladko razkuha, nato pa še ostalo vodo in mleko. Dodamo še toliko kuhanega, olupljenega in pretlačenega kostanja, da je juha primerno gosta. Juho po okusu osladimo in dobro prevremo. Preden jo damo na mizo, ji primešamo raztepen rumenjak.

KOSTANJEV PIRE

Olupljen kostanj skuhamo v slani vodi, nato mu odstranimo notranjo kožico in ga pretlačimo. Pretlačenemu primešamo malo surovega masla in mleka. Namesto surovega masla mu poniekod dodajo razpuščeno suho slanino.

Kostanjev pire serviramo k rdečemu ali načadnemu posiljenemu jelju, pa tudi k mesu.

KOSTANJ Z JABOLKI

Kuhan in dobro olupljen kostanj zmešamo s približno enako količino olupljenih na krhlje zrezanih jabolk; temu prilijemo nekoliko vode, vse skupaj po okusu sladimo in kuhamo nato do mehkega. Nazadnje to dobro zmešamo in zmečkamo ter zabelimo s kocičkom surovega masla ali margarine.

Kostanj z jabolki damo na mizo lahko kot samostojno jed ali pa kot dodatek k mesu. Ce ga pripravimo kot samostojno jed, damo zaven še skodelico mleka.

KOSTANJEVA KREMA

30 dkg kostanja, malo mleka, 1/8 l smetane ali mleka, 10 dkg sladkorja, 3 jajca, zavitek vanilija, 1 do 2 žlici rum ali (za otroke) sadnega soka, 3 do 4 listo želatine.

Dobro olupljen kostanj dušimo z majhno količino mleka do mehkega, nato ga pretlačimo. Pretlačenemu dodamo jajca, ki smo jih s sladkorjem penasto umesali ali odišavili z vanilinom, rumom ali sadnim sokom. Stejemo polovico smetane in jo tudi primešamo kostanju; ce vzamemo smetano mleko, bo krema pač manj rahla. Ako je krema pregorita, ji dodamo še malo mleka ali smetane.

V nekaj žlicah toplo vode raztopljam želatinu, ki jo prej mehčamo nekaj ur v mrzli vodi, raztopljeni želatinu primešamo pripravljeni kremi ter postavimo to na hladno, da se zgosti. Nato kremo še okrasimo z ostalo polovico stepene smetane. Serviramo jo s skodelico mleka ali kakaon kot okusno in izdatno večerjo.

SLADKA KOSTANJEVA JED

50 dkg kostanja, 3 dkg surovega masla, naribanih ali seseljanih mandeljnov, seseljana lupinica od ene limone, sladkorja po okusu, malo sladke smetane.

Kostanj olupimo, nato ga skuhamo do mehkega v malo sladki vodi. Kuhanega pretlačimo ali stisnemo skozi stiskalko za krompir. Surovo maslo penasto umešamo, ga z ostalimi zgoraj načetimi dodatki vred dodamo pripravljenemu kostanju in vse skupaj dobro premešamo.

Jed denemo v obliki kupčka na krožnik ali v skledo in jo okrasimo s stepeno smetano. Lahko jo tudi še potresemo s seseljanimi mandeljami. Tako pripravljen kostanj serviramo topel ali mizel.

KAMENAR

(Japonska pravljica)

Nekoč je živel kamenar, ki je prihajal vsak dan k skali onkraj visoke gore in sekal iz nje plošče za nagrobne spomenike ali hiše. Svoj posel je dobro razumel, za vsak kamen je vedel, v kakšen namen bo služil. Seveda je zaradi svoje večne roke imel zmeraj pojno dela in narocil. Nekaj časa je bil prav srečen in zadovoljen in ničesar ni pogrešal.

Tedaj pa je v gozdovih živel duh, ki se je od časa do časa prikazoval ljudem in jim pomagal, da so

obogateli in imeli uspeh. Kamenar pa ni nikdar videl tega duha in samo nejverno je majal z glavo in se dvomeče nasmehnil, če mu je kdo pripovedoval o njem. Vendar je prisel čas, ko je moral spremeničiti svoje mnenje o gorskem duhu.

Nekega dne je kamenar peljal na grobni kamen nekemu bogatinu in ko je prisel v njegovo hišo, je videl tam najrazličnejše lepe stvari, o katerih se mu še sanjalo ni. Ne nadoma se mu je zazdelo njegovo vsakdanje delo težko in iz dneva v dan težavnejše. Tedaj si je rekel:

»O, ko bi bil bogat človek in bi lahko spal v postelji s svilenimi pregrinjali in zlatimi resami, kako srečen bi bil!«

In neki glas mu je odgovoril: »Želja ti je uslušana, postal boš bogataš!«

Ob zvenu tega glasu se je kamenar okrenil, toda videl ni nikogar. Zato je pobral svoje orodje in odšel domov, kajti ni mu bilo več do dela. Ko je prisel do male hišice, kjer je živel, je obstal kakor začaran, kajti namesto svoje lesene bajte je videl pred seboj močno palčo, ki je bila opremljena z blestecim pohištrom. Najlepše pa je sijala postelja, ki je bila zares zavidanja vredna.

Bilo je v začetku poletja in iz dneva v dan je sonce žgalno bolj neusmiljeno. Nekega jutra je bila vročina tolikšna, da je kamenarja hotelo zadušiti in sklenil je, da ostane doma do večera.

Bilo mu je silno dolgčas, kajti ni bil doslej navajen postopom. Opre-

zaval je skozi priprte oknice na ceto. Tedaj je zagledal majhen voziček, ki so ga vlekli služabniki v modrih in srebrnih oblekah. V vozičku je sedeł princ, ki je držal nad svojo glavo zlat sončnik, da bi se obvaroval pred žgočimi žarki.

»O, ko bi jaz mogel biti princ!« si je zažezel kamenar.

In glas gorskega duha mu je odgovoril: »Želja ti je uslušana: postal boš princ!«

In v resnici je postal prnic. Služabniki so ga oblačili v škrat in zlato in sončniki so mu držali nad glavo; vse, kar mu je poželelo srce, je imel. Vendar mu še ni bilo dovolj. Oziral se je še okrog sebe, da bi se česa spomnil. Tedaj je zagledal, da so mu sončni žarki poskalj vodo, ki je z njo bila zalita trava, in da je kljub sončniku nad glavo postajal njegov obraz iz dneva v dan bolj rjav in bil zmeraj bolj ožgan. Ves jezen je vzkliknil:

»Sonce je močnejše od mene, o, ko bi mogel biti jaz sam sonce!«

In gorski duh mu je zaklical: »Želja ti je uslušana. Postal boš sonce!«

In res je postal sonce. Kako je bil ponosen na svojo moč! Svoje žarke je sipal sem ter tja, po nebui in po zemlji. Popalil je travo na bil podoben navadnim ljudem. Toda sčasoma se je naveličal svoje moči, kajti zdelo se mu je, da sicer ne ve kaj začeti. Nezadovoljnost mu je napolnila dušo, in ko mu je oblak zagrnil obraz, da ni vi del zemlje pod seboj, je v svoji togoti vzkliknil:

»Kako to, da oblak zatemni moje žarke? Gotovo je močnejši od mene! Oh, ko bi lahko bil oblak in bi bil močnejši kot kdorkoli!«

In gorski duh se je oglasil: »Želja se ti bo uresničila. Postal boš oblak!«

Postal je zares oblak in ležal je med soncem in zemljo. Lovil je sončne žarke in jih zasenčeval, na veliko njegovo veselje je zemlja zopet ozelenela in cvetje so pognamele cvetove. Toda tega veselja mu še ni bilo dovolj. Začel je lit iz sebe dneve in tedne dež, samo dež, tako da so reke prestopile bregove in da je riževa setev stala pod vodo.

Silno deževje je uničilo vasi in mesta, samo velika gorska skala je ostala trdna kakor prej. Oblak je bil kakor osupel nad njenim čarom in radostno je vzkliknil: polju in ožgal obraz princa, da je

»Mar ni skala močnejša od mene? O, ko bi mogel biti skala!«

In gorski duh mu je odgovoril: »Želja ti je uslušana: postal boš skala!«

Tako je postal v resnici skala in veličal se je v svoji moči. Ponošno je stal in ni ga mogla zganiti ne sončna pripeka, ne silno deževje. »To je bolje kot vse drugo!« si je rekel. Toda nekega dne je zaslišal ob svojem podnožju glas in ko se je ozrl navzdol, da bi videl, kdo neki je, je zagledal kamenarja, ki je zavihtel svoje orodje proti njegovemu

gmoti. In ko je opazil zamah, ga je vsega pretresel strah. Tedaj se je od njega odlomila velika skala in se zrušila na zemljo. V svojem besu je vzkliknil:

»Ali je zemeljski otrok močnejši od skale? O, ko bi le mogel biti človek!«

In gorski duh mu je odgovoril: »Želja se ti je izpolnila. Še enkrat boš postal mož!«

In postal je zopet človek in pot mu je tekel pri njegovem deku po čelu. Posteljo je imel spet trdo in hrano, preprosto, toda navadil se je biti zadovoljen s tem, kar je imel, in ker ni hrepnel, da bi bil večji in močnejši od drugih preprostih ljudi, je bil konec concev srečen in nikdar več ni slišal glasu gorskega duha.

Knjižnica »Čebelica« - lepo darilo za Novoletno jelko

Fran Bradač, Bogo Pregelj, Rudolf Kresal.

Toda to je le prva dobra stran te zbirke. Druga pa je slikarska.

Vsaka knjiga zbirke je lepo opredeljena in ilustrirana. Same izvirne ročne litografije priznanih likovnih umetnikov: Marijan Muk-Stupica, Dušana Petriča, Jožeta Ciuhe, Ive Šubica, Marije Vogelnik.

Te dni je izšla kot 6. zvezek »Trnuljčica«. Nemška pravljica pričuje o kraljevi hčerki, ki se je po prerokovanju modre žene zvodila z vrtenom in zaspala kakor mrtva. Spanec je zajel vse, kar je bilo okoli nje: grad in vse ljudi v njem. Tedaj je trnje preraslo grad; marsikateri kraljevi je hotel do lepe kraljice, a mu ni uspelo, trnje ga je umorilo. Enemu princu se je pa le posrečilo. Do spletne kraljice je prisel ravno čez sto let, na dan, ko bi se morala zbuditi. In res, ob poljubu se je zbudila in z njo vred ves grad. Poročila sta se in živila srečno in veselo.

Toda najlepše je, če pravljico sami in v celoti preberete. Knjižica ima 20 strani.

M. B.

Pionirji so veliki prijatelji naših vojakov. Na sliki jih vidimo, kako pozorno poslušajo vojaka, ki jim razlagajo vojaško spretnost

ODMEV

(Norveška pripovedka)

»Oh, ti imaš vedno 'važne opravke v mestu,« je vzkliknila žena.

Tako sta se prepirlala. Tedaj se je žena spomnila, da stoji za hišo strm hrib. Kar kdo zaklici v hrib, mu odmev iz hriba vrne.

»Veš kaj! Hrib naj odloči, kdo od naju bo odpotoval v mesto!« je dejala žena mož.

Mož je bil s predlogom zadovoljen. Oba sta stopila iz hiše in prvi je zaklical mož.

»Naj odidem v mesto na obisk ali naj ostanem doma!«

»... doma!« je odgovoril odmev v hribu.

Zdaj je prišla vrsta na žena. Zaklicala je:

»Naj ostanem doma ali naj odi del v mesto?«

»... v mesto!« je odpovoril odmev v hribu.

In tako je odpotovala prebrisa na žena v mesto.

Pionirska križanka

1	2	3	4	5	6
7					
8				9	
		10			
11	12			13	14
15			16		
17					18
19					
20			21		

VODORAVNO: 1) vojaški čin, 7) ženska oseba iz romana »Pod slobodnim soncem«, 8) darilo, 9) godopisna po angleško (fonet.), 10) vrsta pesmi, 11) ime črke, 13) enota za merjenje električnega upora, 15) glasilo, 17) starogrške boginje maščevanja, 19) vprašalni zaimek, 2) sibirška reka, 21) dražge zmaje.

NAVPIČNO: 1) novi slovenski industrijski kraj, 2) predplačilo, 3) pisalna potrebščina, 4) veznik, 5) znamka jugoslovanskih tovornih avtomobilov, 6) oblika pomožnega glagola, 7) perzijski kralj, 12) dostojno vedenje, 14) klic, 16) prav tak, 18) vzklik za ustavljanje živine.

RESITEV KRIŽANKE IZ PREJSNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: 1) Banat, 6) Atena, 7) narek, 9) cmok, 10) vi, 11) Ind, 12) Kos, 13) ne, 14) vol, 15) stik, 16) et, 17) dren, 19) Tit, 20) ar, 21) ej, 23) as, 25) rapir.

NAVPIČNO: 1) bencin, 2) narod, 3) atek, 4) tek, 5) Pakistan, 8) amnestija, 10) vol, 12) Kokra, 14) vid, 16) eter, 18, era, 22) ki, 24) se.

UGANKE: kazalca na ur, polž, rok-kor, veznik »ink«.

prej pogoditi in dati tretjino ali pa še manj tistega, kar kdo zahteva,

Zvezčer sem v kabini urejeval vtise, ki sem jih dobil prvi dan v Alžiru. Od tiste Afrike naših sanjnikov sledu. Mesto je le čudovita mešanica evropskega in arabskega življenja tako po slogu zgradb kot po ljudeh in prirodi sami. Glavna pošta je prekrasna bela stavba v arabskem slogu, z neštevilnimi stolpiči in arkadami, čudovite so tudi stavbe prefekture, mestne hiše in sedeži guvernerja. Značilni za starejše hiše evropskega sloga so balkoni, ki se vrste vdolž vsega pročelja v vsakem nadstropju. Nekaj lepih parkov z raznimi spomeniki, med katerimi je spomenik padlim iz prve svetovne vojne najmarkantnejši, leži v središču mesta. Ti parki so polni bujnega zelenja in palm in po klopedih vidiši v Evropi in domačine muslimane, kar daje vsej sliki še večjo pestrost. Promet je živahen kot le kaj. Vozniki in spredvodniki tramvajev in avtobusov so sami Arabci v modrih uniformah in rdečih fesih. Vozijo tako naglo in spretno, da se jim mora človek, ki ni vajen velikega prometa, poštovati.

Bližal se je večer in zadosti nama je bilo vsega, zakaj bila sva ves popoldan na nogah. Rekla sva vodniku, naj naruji popelje iz tega labirinta. Minogue nas je hotel vleči še v javno hišo, kar pa sva hvalično odklonila. Trudna sva se vsedla v kavarni na Place du Gouvernement ter vprašala vodnika, koliko zahteva za svoj trud. Pričakoval sem, da bo rekel sto ali dvesto frankov, pa je postavil za naru nezasluženo številko tisoč petsto. Po dolgem pričkanju sva ga odpravila s petsto franki, vsa besna sama nase in na Casbo. Upoštevala namreč nisva starega pravila za Orient, da se je treba za vsako stvar vnašči.

DRAGO REHBERGER:

4

Maria široka cesta

Z A P I S K I
S P O T O V A N J A
P O S R E D O Z E M S K I H
I N A N G L E Š K I H
P R I S T A N I Š C I H

stanovanje, nam je dejal, da bi ga gospodar pri priči vrgel iz hiše, če bi nama ustregel. Med razgovorom je pristopil drugi in se nama ponudil za vodnika. Ker sva menila, da nam bo morda pokazal kaj zanimivega, sva ga sprejela. Najprej naruji je popeljal na Place d'Espresso, kjer stoji muslimanska hiša, preurejena v muzej, oziroma pripravljena za ogled turistom. To je verna rekonstrukcija hiše dobro situirane domačine. Če se ne motim, name je vodnik dejal, da je bila to hiša nekoga gusarskega kapitana. V pritličju je samo obširen atrij z neizogibnim vodomotem in nekaj palmami ter vrsto obokov in stebrov, pokritih z mozaikom v sinji in zlavi barvi. V prvem nadstropju pa so stanovanjski prostori. Najprej nekaj zaprt balkon z marmoratimi ploščami po tleh, ki je služil za obednico in sprejemnico, nato hodnik s stebri, ki vodi v kuhično in ostale prostore. V spalnici nas je presenetila zakonska postelja, ki ima ob strani vgrajeno zibelko, ki se zapira v polkrogu v stranico postelje. Zibelka ima ob

Drobne vesti s Tolminskega

Letos je tudi severozapadni del Tolminske deželjeni pomoči ljudske oblasti. Gre za Predel — blok, ki je vso zimo odprt. Predel so letos elektrificirali, zgradili bodo buffet in menjalnico valut. Za vse to je določenih 14 milijonov din. Predel je najvišji blok v naši državi, saj je nad 1000 metrov visoko nad morjem.

V Strmcu, ki je bližnja vas, bodo zgradili nov vodovod, v Logu pod Mangartom pa pripravljajo novo dvorano za kulturne prireditve. Okrajni LO v Tolminu je za to dal na razpolago 300.000 din.

V Bovcu so začeli graditi poslopje mehanične delavnice in poslopje za lesno podjetje. Gradnjo je prevzelo remontno podjetje v Bovcu.

V Čezsoči, ki je znan letoviški kraj, so se dolgo borili za vodovod. Odbor je nakazal 2 in pol milijona

Za izboljšanje pouka telesne vzgoje

Svet za prosveto in kulturo v Goriči je sklical sestanek vseh ravnateljev gimnazij in učiteljev telesne vzgoje, katerega se je udeležil tudi inšpektor za telesno vzgojo SPK LRS tovaiš Knol Vinko.

Razpravljalci so o problemih pouka telesne vzgoje na gimnazijah in osmiletnih šolah, ki so v tem, da nimajo nikjer primernih telovadnic in sta le dve v okraju, t. j. v Zalem hribu in Renčah, ki sta last »Partizana«; povsod drugod so le zasilni prostori ali pa jih sploh nini.

Prav tako manjka povsod fizkulturnih rekvizitov, katerih nabavljanje je otežkoeno zaradi tega, ker šole oz. ljudski odbori nimajo za to dovolj denarja.

Pogovorili so se tudi o odnosih med učitelji za telesno vzgojo in ravnatelji ter ostalimi prosvetnimi delavci na zavodih, ki so bili ponokod slabii, ponekod pa prav dobro.

Sklenili so, da bodo odslej posvečali več skrbi delu na področju telesne vzgoje in bodo priceli z vajami oz. s pripravami na veliki okrajni telovadni nastop, ki bo 1. maja 1955. v Novi Gorici. Milko

Osnovna šola

Na Goriškem imamo letos precej praznikov, čisto šolskih praznikov. Odprli smo obnovljeno šolo v Prvačini, katera je bila požgana v času NOB. Šola je dvooddelenčna. Ima dve lepi, svetli učilnici, družinsko stanovanje in vse potrebe prostore, ki so zelo sodobno opremljeni; tudi kopalcica s kadio in tušem ne manjka. Vsaka učilnica ima tudi umivalnik s tekočo vodo in tla so parketna.

Šola stoji na griču, okoli nje je vrt in od tu je krasen razgled da le po okolici.

OLO zelo skrbi za to, da bodo vše šole na goriškem čimprej obnovljene in zgrajene nove povsod tam, kjer so potrebne.

Isti dan je bil odkrit tudi spomenik padlim v NOB, ki stoji v bližini zadružnega doma. — bil —

Posvetovanje z maturanti

Postojnski akademski klub je priredil prejšnji mesec prvo posvetovanje z maturanti postojanske gimnazije. Udeležilo se ga je osem študentov tehnik, medicine, prava, ekonomije itd. in žal le položivo vseh maturantov.

Z namenom, da maturante seznamti s študijem na visokih šolah, bo postojnski akademski klub tudi v bodoče priredil podobna posvetovanja.

M. A.

»KOTEKS« odkupuje po svojih zbiralnicah in kmetijskih zadrugah nepoškodovane domače

Svinjske kože po 200 din za kg

Kmetovalci, klavnice — odrite vse prašiče in oddajte kože najbližji zbiralnici »KOTEKS«, ki vam plača najvišjo dnevno ceno!

KOTEKS, LJUBLJANA, KIDRIČEVA ULICA ŠT. 3

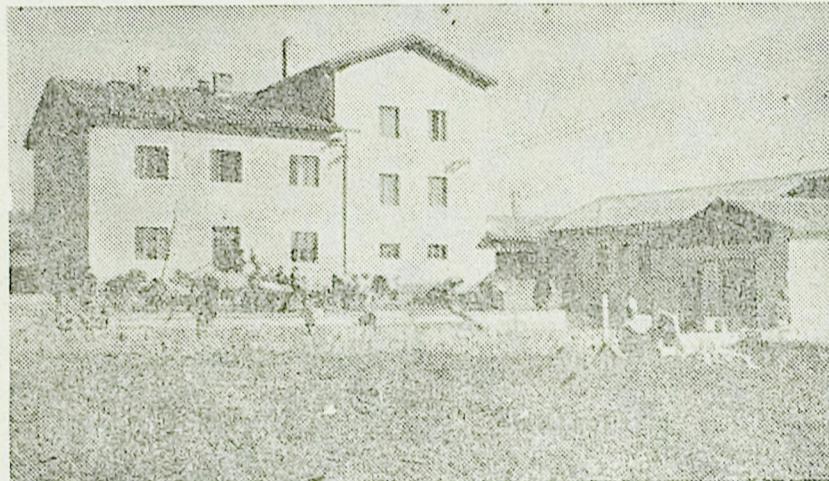
Ivan Mohorčič-Tiger

Konec preteklega tedna je v svoji rojstni vasi Lože pri Vipavi umrl tovariš Ivan Mohorčič — Tiger, eden najstarejših aktivistov in borcev na Primorskem. Njegova hiša je dajala zavetje prvim primorskim partizanom že jeseni 1941. leta. Pri njem so se zbirali aktivisti in organizatorji narodno osvobodilnega gibanja v prvih dneh ljudske vstaje.

Tovariš Mohorčič pa je bil tudi sam vnet aktivist in organizator. Deloval je predvsem v Zgornji Višavski dolini, obenem pa je bil tudi zveza med drugimi primorski aktivisti. Italijani so mu kmalu začeli slediti in bil je prisiljen, da se umakne v ilegalno. Ostal pa je še vedno v bližini svoje vasi in naprej opravljal svoje delo na terenu. Vendar pa je takšno stanje sčasoma postalo nevzdržno in zato je julija 1942 leta v sporazumu z organizacijo odšel v partizane.

Ves čas do osvoboditve je bil v partizanskih vrstah na raznih dolžnostih. Odlikovan z visokimi vojaškimi odlikovanji in spominskim znakom 1941, je bil po zmagovitem koncu velike borbe preveden v rezervo s činom kapitana I. klase.

Naporno in težko življenje v času borbe so vplivali tudi na njegovo zdravje. Bolehal je zlasti zadnjih leta in te dni mirno ugasnil. Pokopal se ga z vojaškimi častmi. Pogreba se je udeležilo veliko število ljudi in starih borcev, njegovih tovarišev v borbi, ki so ga pospremili na zadnji poti in mu s tem izrazili še poslednje priznanje kot prవorecu za osvoboditev naše zemlje.

Mlin in oljarna pri Smarjih

Javorje pri Obrovem

O Javorcih smo že nekaj pisali, vendar je potrebno, da še nekaj spregovorimo o tej vasi in njenih prebivalcih. Ljudje v tem kraju nimajo kakšne posebne možnosti, da bi se gospodarsko razvijali, ker lahko rečemo, da žive v najbolj pasivnem kraju sežanskega okraja. Glavna panoga, s katero se bavijo, je živinoreja, vendar jim tudi ta ne prinaša zadostnih dohodkov. Poleg živinoreje se bavijo s kmetijstvom in sadjarstvom, ki pa je v teh krajih zelo skromno. Vendar Javorci želijo izboljšati svoje gospodarstvo. S tem namenom so si začele splošno izobraževalnega tečaja, ki ga redno obiskujejo že drugi mesec. Prejšnji teden so poslušali predavanja samo iz kmetijstva in živinoreje. Predavanja so bila zelo zanimiva. Saj so razlagajo poživelj različni strokovni in splošni filmi, ki so jih v enem tednu gledali kar 11.

Vsek večer se je v prostoru, kjer se Javorci sestajajo, zbral nad 170 oseb. Kljub trem uram poslušanja in gledanja filmov, niso hoteli zapustiti prostora, ampak želeli so še in še. Javorške gospodinje, mlade in stare, so si zaželete, da bi jim nekaj oprema je pomanjkljiva, posebno v dijaških domovih v Črnom vrhu, Ajdovščini in Novi Gorici, a za vajence s Solkanu in v Vrhovlju.

Niti eden ne zaslubi tega imena zato, ker vsi gostujejo v provizorijih oziroma v privatnih stanovanjskih hišah, ki nikakor ne ustrezajo zahtevam za ustanove te vrste.

Tudi oprema je pomanjkljiva, posebno v dijaških domovih v Črnom vrhu, Ajdovščini in Novi Gorici.

SPK OLO Gorica je sklical vse upravnike vseh teh ustanov in razpravljal z njimi o vseh teh problemih, katerih reševanje je nujno. Gre namreč za to, da pristojni odgovorni ljudje začnejo resno razmišljati o gradnji novih domov v vseh teh krajih, kajti naša mlađina raste, je tu in ji je treba dati to, kar mora imeti.

— mil —

SREČKE JUGOSLOVANSKE LOTERIJE

PO NOVEM NAČRTU

bodo v prodaji od 11. decembra 1954 dalje.

Berite podrobnosti v članku.

Zahtevajte prospekte od prodajalcev srečk.

Dva načrta Jugoslovanske loterije

Igra na srečke Jugoslovanske loterije postaja v povojnih letih vse bolj priljubljena. V tekočem 1954. letu bo prodanih blizu 14,400.000 srečk, t. j. 1 srečka na vsakega Jugoslovana. Slovenci kupujemo še več srečk. V Sloveniji jih je prodanih blizu 1,800.000 kom., torej skoraj polpoldra srečka na prebivalca. V zadnjih mesecih leta se je že večkrat zgodilo, da so bile srečke razprodane že nekaj dni pred žrebanjem.

Spričo tega velikega odziva prebivalstva ter spričo dejstva, da gre čisti dobitek Jugoslovanske loterije v korist družbenih organizacij kot so: Zveza borcev NOB (za vojne sirote), Zveza vojaških vojnih invalidov Jugoslavije, Zveza slepih Jugoslavije, Zveza gluhih Jugoslavije in Jugoslovanski Rdeči križ, je bila Jugoslovanska loterija pred problemom, kako v čim večji meri ustreči željam svojih številnih igralcev. Z anketo, ki je bila v Sloveniji v začetku leta in s proučevanjem zelja milijon igralcev iz vse Jugoslavije so dognali, da imajo glede lo-

Priprave za dedka Mraza v Kopru

Odbor Društva prijateljev mladine v Kopru je na zadnjem sestanku sprejel program praznovanja noveletnega jelka. Že lani je sejem v mestni tržnici vzbudil pri otrocih največje zanimanje, zato bodo podoben sejem organizirali tudi letos. Na sejmu bodo koprskata gospodarska podjetja prodajala svoje izdelke. Novost na letosnjem sejmu bo, da bodo otrokom razdelili namesto običajnih darilnih paketov denarne bone, s katerimi bodo malčki lahko nabavili kar bodo hoteli in kar bo bolj odgovarjalo njihovemu okusu. Veliko presenečenje pripravlja Dedek Mraz, ki bo v slavnostnem sprevodu šel po koprskih ulicah. Otroci bodo lahko gledali razne gledališke, lutkovne in filmske predstave.

ZAZID

Cetudi vodi železnica prav v bližini naše vasi, kljub temu spadamo v vrsto onih vasi in naselij slovenskega dela Istre, ki so v prejšnjih meri odmaknjene od razgibanih današnjega življenja. Je namreč dejstvo, da v naši vasi ni niti enega radijskega sprejemnika in smo navezani samo na časopise, ki pa žal prihaja v našo vas s prejšnjim zamudo. Pošto in časopise sicer prejemamo trikrat tedensko, toda kako? V torek, dne 23. novembra je pismosno dostavil dnevnik Ljudska pravica-Borba in sicer sobotno in nedeljsko številko ter Slovenski Jadran od 19. novembra.

Dozdeva se nam, da bi ob nekoliko vestnejši dostavi pošte mogli prejemati časopise nekolikov bolj v redu. Ali je res potrebno, da dnevnik, ki pride na pošto Podgorje, že v ponedeljek v dopoldanskih urah, ali je res potrebno, da leži na pošti do četrtega zjutraj, kakor se je bilo to zgodilo dne 23. novembra? In Jadran, ki pride na pošto ob petkih, ali bi se ga ne moglo dostaviti strankam ob sobotah in ne šele ob torkih? Saj je res morebiti samo en naročnik na dnevnemu časopisu! Ta morebitni izgovor nikakor ne opravičuje nemarnosti! Je namreč dejstvo, da časopisa pri nas ne bere samo naslovjenec, ampak da romi od hiše do hiše in pa da se v večernih urah zbira okrog njega večje število vaščanov. Prosimo nekoliko več vestnosti.

— jaz —

Vas Sv. Anton bo dobila novo ime

Na zboru volilcev, ki smo ga imeli v nedeljo popoldne, so volilci na predlog tovariša Viljema Turka sprejeli sklep, da bodo vas preimenovali. Izvolili smo desetčlanski odbor, ki naj v osmih dneh izbere lepo slovensko ime za našo vas in ga takoj objavi.

Na zboru smo nadalje razpravljali o važnih gospodarskih vprašanjih našega kraja. Volilci so med drugim predlagali, naj bi OLO za prihodnje leto planiral gotovo vso to denarja za obnovo kmetijstva.

Veliko zanimanja so volilci pokazali za šolske odbore, katerih potmen v socialističnem samoupravljanju šol nam je lepo prikazal učitelj Ogrin. Volilci so tem obširno razpravljali in po razpravi izvolili 11-članski šolski odbor. Dajte so volilci dali več predlogov, ki naj bi jih OLO planiral za prihodnje leto. Izvolili smo petčlanski odbor, ki bo skrbel za splošne potrebe kraja.

T. V.

DINAMO JESENSKI PRVAK JUGOSLAVIJE

Prvi del nogometnega prvenstva Jugoslavije je končal. Veliko bi bilo treba pisati, predvsem o razočaranju, ki sta ga Partizan in Rdeča zvezda povzročila svojim navijačem. In to povsem upravičeno, saj sta oba, skupaj z Dinamom in Hajdukom, vsa povojsna leta domirala na jugoslovanskem nogometnem področju, žela veliko uspehov v inozemstvu in ustvarila krog sebe velik krog navijačev.

Njihov padec iz prvih mest ozroma vzpon BSK-a in Sarajeva je pa z veseljem pozdraviti. Tema dneva je končno uspelo razbiti monopol, ki ga je dolga leta držala velika četvorica. Največja zasluga BSK-a in Sarajeva je predvsem v tem, da sta rešila prvenstvo iz tiste že vnaprej obsojeni monotone in mu vili s svojimi mladimi močmi novega poleta.

Ta spremembu v lestvici je prav

Sovražnik se je utrdil

(Nadaljevanje s 7. strani).

caja večnost, preden je ugasnila. Ležaj je za drevesom, tako da je padala po njem senca in ga niso mogli opaziti. V temi, ki je bila sedaj še gostejša, se je pognal naprej. Brvi tudi to pot ni dosegel, ker je prvi raketki sledila druga in ga spet prikovala na tla.

— Iščejo, ga je zoporno obšlo in moral je stisniti zobe, da je lahko ostal miren.

Ugasnila je tudi druga raketa in spet se je zagnal naprej. Sedaj je bil že blizu na brvi, v senci mlinških koles, ki so se enakomerno obračala v šumu padajoče vode in mu škropila v obraz ledeno mrlze kaplje. Oddahnil se je in se vzpel na hrib. Spodaj v vasi so počile puške. Kdo ve, kaj so streljali! Najbrž kar tako, ker ničesar niso mogli najti. Psi so se še vedno zaganjali na verigah in besno tulili v not.

— Gotovo je vsa vas pokonci, je pomisli Jurček. Prisluškujejo pri oknih in ugibajo, kaj se je zgodi. In mama je v skrbeh.

Zagnal se je v hrib, kolikor so mu dale moči. Pot, ki jo je že tokokrat prehodil, je dobro poznal. Nič se ni spotikal ob koreninah in zapletal v trnje kakor privratak. Ni se minula ura, ko je potkal na Kužni.

»Ti, Jurček!« ga je z olajšanjem pozdravila Kužnarica. »V večnem strahu živimo. Si lačen?«

»Ne,« je rekel Jurček, ki se je navečerjal že pri Grumovih.

»Pa v Studencih? So se zlodeji res naselili v cerkvi?«

»Že veste?« se je začudil Jurček. »Seveda so se. Popravili so most in sedaj bodo pazili nanj.«

»Da bi jih...« Grožnje ni izrekla do kraja, oči pa so ji zagorele in taki jezi, da je s pogledom povedala več, kot bi mogla z besedami.

»So naši v bajti?«, se je zanimal Jurček.

»So! Davi je bil Grega pri nas.«

»Potlej pa kar grem. Lahko noč!«

Mednarodnega jezika

ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamko za din 50.—, Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije Ljubljana, Miklošičeva 7-I.

»PERLA« je najboljše loščilo za čevlje.
POTROŠNIKI, zahtevajte vedno loščilo za čevlje znamke

»Perla«

Industrijsko podjetje
»SALVETT«
PIRAN

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Ivan Renko — Tiskarska »Jadrana« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, poštni predel 2 — Rokopisov ne vračamo

dobro prišla prav gotovo tudi se stavljalcem državne reprezentance in jim mora veljati v opomin, da reprezentance brez mladih moči jim bo športna javnost je s težavco.

Poleg teh je treba omeniti tudi Dinamo, državnega in jesenskega prvaka, ter splitskega Hajduka, ki se je v nedeljo v Beogradu proti Radničkemu nekako rehabilitiral za domači poraz po Sarajevo in si s tem zagotovil drugo mesto v lestvici.

Težko pa gre Lokomotivi, Varšarju in Železničarju, ki so s sedmimi točkami že toliko zaostali, da bodo morali le med seboj biti boji za obstanek. Le enemu od treh je rešitev. Kdo bo? Spomladanski den prvenstva ga nam bo že dal.

Naše enajstorce, ki bi morale dopustiti svojim igralcem zasljeni počitek, se pa sedaj, kot sicer že, čeprav obsojeno, bičajno, pripravljajo na odhod v »zlatek dežele, kjer jih čakajo težke borce in... mastni zaslužki. Samo da se ne bo FSJ oglašil še le takrat, ko ne bo imel igralcev za sestavo reprezentance, kot se je to lani zgodilo z Zebcem in Čajkovskim, od katereh se prvi še sedaj ni popolnoma opomogel od poškodb, ki jih je dobil v južnoameriški turneji. Po tod se ne pomaga zvomiti, pravi star pregorov. Bomo sicer videli, če se bo FSJ tega držal, ali bo na to pozabil.

RDEČA ZVEZDA DOHITELA JADRAN

Peto kolo okrajnega nogometnega prvenstva je poteklo brez večjih presenečenj. Edini nepričakovani rezultat je morda v Kopru, kjer je ankaranska Rdeča zvezda premagala drugo moštvo Aurora s 3:1. V Šmarjah je Piran zmagal, toda le z veliko težavo proti borbenim domačinom, kateri so odpovedali 1e

Barva Vane Kavci...

Sem dolgo upal... da se mi nasmehne sreča in jo mahmem na spodnji Kras, v kraju, ki so dosegli s precej ugodnimi avtobusnimi zvezzami. V Sežani sem dobil v avtobusu precej ugoden sedež in točno ob uri je pognal Karlo svoj stroj, ki je začuda brezhibno tekel. Na ovinku pod Sežano se odpre lep razgled na Spodnji Kras in od tu sem zagledal v daljavi Komei — cilj mojega potovanja. Križ, Tomaj, Dutovlje, Pliskovica, Veliki dol, Gorjansko, Komen. Kar prijetna je bila vožnja med ponemkujočimi se veselimi Kraševci. Na tej vožnji sem spoznal nekaj zelo značilnega: Karlo in njegov »konj« ne poznata gostiln. Tuk pred gostilnami v Tomaju in v Dutovljah je vozilo stalno predpisanih par minut in potem naprej! V Komen sem prišel točno ob 12 uri, ob času torej, ko si pošten potnik želi vtakniti nekaj primernega v tisto malho za pasom, ki ji pravimo navadno želodec.

Stopil sem v gostilno, toda tu je le točilnica. Tu da nič ne skuhamo, mi je pojasnila natakarica. Menil sem, da včasih le zanesem v Komen, ki je vsekakor središče Spodnjega Krasa, kakega tujca, ki je potreben okreplila. Pa mi je natakarica pojasnila, da se tuje odpelejko na kosilo ali večerjo v Sežano; tam, pri Mohorčiku in v Triglavu skuhamo toliko, da je na pretek robe, torej tudi za tuje, ki pridejo po kakršnem kolik opravku v Komen. Zaželet sem si osminke vina. Dobil sem jo in tudi pošteno plačal, popil jo pa nisem. Prepričal sem se namreč, da kraski vodovod edinstven deluje, celo preveč dobro, ker pušča svoje precej obilne curke naravnost v gostilniške sode. To dejstvo mi je pojasnilo

proti koncu tekme, ki se je zaključila z rezultatom 2:1. V Izoli je Olimpija izgubila 3:0, medtem ko je Stil v Padni dosegel visoko zmago 17:2.

Zanimivost petega kola je ta, da je Rdeča zvezda dohitela na čelu lestvice Jadrana iz Dekanov, saj imata ta dva, skupaj z Izolo, po 6 točk, Stil 5, Aurora b 4, Olimpija 2, Šmarje in Padna 0. Piran bima 8 točk in je po pravici v vodstvu, toda rezervna moštva republiških enajstoric igrata v okrajnem prvenstvu izven konkurenčne.

Tekmovanje za »Pokal priključitve«

Kot je znano, je nogometna podvezza iz Kopra, sporazumno z bujškimi nogometnimi moštvi, organizirala v čast priključitve večji nogometni turnir, za katerega se je prijavilo pet moštv v sicer Aurora, Izola, Piran, Buje in Umag.

V nedeljo so turnir začeli z tek-mama Aurora - Izola in Umag-Buje. V Kopru je poteklo vse kot smo pričakovali in je Aurora zasluženo zmagala z 2:0, medtem ko je pa v Umagu enajstorka Buj odnesla domačinom obe točki.

RADIO

Nedelja, 19. 12.: 8.15 Iz domačih logov za nedeljsko jutro, 8.40 Za kmetovalce, 9.00 Dobro jutro, dragi poslušalci, 9.30 Mladinski oder: Car Saltan, 13.45 Glasba po željah, 15.00 Naš mikrofon je z vami: Primorski zbori, ansambl in solisti, 15.30 Naši kraji in ljudje: Med našimi vojaki, 16.00 Nedeljski promenadni koncert, 16.30 Izbrano cvetje z domače grede, 19.15 Kontrasti 20.15 Jurina in Franina, 20.30 Glasba po željah v hrvaščini, 21.00 I. umetniški večer — PONEDJELJEK, 20. 12.: 13.45 Zabavna glasba, objave in reklame, 14.00 Od melodije do melodije, 14.40 Domači zvoki, 20.15 Glasbeni spomini, 16.00 Šport doma in po svetu, 16.10 Vasilij Mirk: Skladbe za klavir, 16.30 Naš tedenski skladatelj in njegov glasbeni portret, 19.15 Samospvaj: E. Berse in J. Gotovca poje tenorist S. Šajfar, 20.30 Folklor Istre in Hrvatskega Primorja, 21.05 Nočni koncert, 22.00 Plesna glasba — TOREK, 21. 12.: 11.00 Šolska ura: Ob vzgoji v armadi, 13.45 Lahka in zabavna glasba, objave in reklame, 14.00 Od melodije do melodije, 14.40 Domači zvoki: — Po-

KNJIŽNI PROGRAM

Prešernove družbe za leto 1956

Clani Prešernove družbe bodo najkasneje do 1. decembra 1955. prejeli naslednjih pet knjig:

1. KOLEDAR ZA LETO 1956.
2. Ivan Potrč: *ZLOCIN*, roman
3. Vjekoslav Kaleb: *ČAR PRASINE*, povest
4. Anton Ingolič: *DEČEK Z DVEMA IMENOMA*, mladinska povest.
5. Gustav Šilih: *VZGOJA NAŠIH OTROK*, poljudnoznanstvena delo.

Kdor bo dplačal 50.— din, pa bo prejel še 6. knjigo: *ZDRAV CLOVEK V ZDRAVEM OKOLJU*.

Letna članarina, za katero prejemajo člani gornjih pet knjig, je samo 300.— din. Clani, ki prejmejo knjige po pošti, dplačajo za odpromo 20.— din.

Da bi za proslavo 10-letnice osvoboditve čim bolj razširili knjige Prešernove družbe, pripravljamo

VELIKO NAGRADNO ŽREBANJE

katerega se bo avtomatično udeležil vsak član. Razdeljenih bo več dobitkov v milijonski vrednosti. Zato pohitite z vpisom. Clane vpisujejo vsi poverjeniki in knjigarne. Ce pri Vas ni poverjenika, bodite Vi in nam javite Vaš naslov.

Članarino lahko plačate v 3 obrokih.

Naš naslov: Prešernova družba, Ljubljana, Ul. Toneta Tomšiča 9.

KOPER

me, 14.00 Od melodije do melodije, 14.40 Domači zvoki: medijumske narodne pesmi v priredbi Iva Floga. Poje baritonist K. Kamiščič, 15.00 Kulturno življenje na Primorskem, 15.10 Jugoslovanski solisti in ansambl pred našim mikrofonom, 15.30 Pisan spored glasbenih ugnank, 16.00 Tečaj angleškega jezika, (7. lekcija), 16.10 Za vsakogar nekaj, 19.15 15° z velikim zabavnim orkestrom Radia Zagreb, 20.15 Glasba za dve harfi, 20.30 R. Wagner: »Parsifal« mistična glasbena drama v treh dejanjih. I. dejanje, 22.35 Plesna glasba — SREDA, 22. 12.: 13.45 Zabavna glasba, objave in reklame, 14.00 Od melodije do melodije, 14.00 Domači zvoki, 15.00 Ob obletnici JLA, 15.15 V ritmu malih ansamblov, 15.30 Glasbena kronika doma in po svetu, 16.00 Zdravstveno predavanje, 16.10 Za vsakogar nekaj, 19.15 Kontrasti v ritmu, 20.15 E. Grieg: Sigurd Jorsafar — orkestralna suta, 20.50 F. Chopin: Nocturno v C molu, 22.00 Plesna in zabavna glasba — ČETRTEK, 23. 12.: 13.45 Lahka in zabavna glasba, objave in reklame, 14.00 Od melodije do melodije, 14.40 Domači zvoki: — Po-

zime pa rožice ne cveto, 15.00 S knjižne police, 15.20 Jugoslovanski solisti in ansambl pred našim mikrofonom, 15.30 Popoldanski operni koncert, 16.00 Narava in tehnika, 16.10 Za vsakogar nekaj, 19.15 V ritmu z nemškimi zabavnimi orkestri, 20.15 Glasba po željah v hrvaščini, 20.45 Obisk priznanih operetnih skladateljev, 22.00 Plesna glasba

PREKLIC

Podpisani STARC Robert, Sv. Lucija št. 142 preklicujem vse, kar sem nenesičnega govoril o POŽARJU Ivanu, predsedniku Kmetijske zadruge v Sv. Luciji in se mu zahvaljujem, da je odstopil od zasebne tožbe.

Starc Robert

OBVESTILO

Obveščamo stranke, ki se obračajo na Okrajno javno tožilstvo v Kopru za izstavitev potrdil, da zoper njih ni uveden kazenski postopek, da izdajamo potrdila od dne 6. XII. 1954 dalje samo od sredah in petkih od 8 do 12 ure. Ob istih dneh sprejemajo tudi prošnje za izdajo teh potrdil.

Okrajno javno tožilstvo v Kopru

Pozor naročniki

Dne 24. septembra 1954 smo v našem listu razpisali nagradno žrebanje za naročnike »Slovenskega Jadrana«, ki naj bi bilo 28. decembra 1954. Zaradi tehničnih ovir smo žrebanje preložili na 1. februar 1955.

Izžrebane bodo naslednje nagrade:

1. nagrada radioaparat
2. nagrada kamgarn za moško obleko
3. nagrada naročna ura
4. nagrada gojzarji
5. nagrada aktovka
6. nagrada volmen pulover
7. nagrada posteljno perilo
8. nagrada kolekcija mila
10. nagrada 5 kg mesnih izdelkov na »Slovenski Jadran«.

Pri žrebanju bomo upoštevali vse dosedanje in nove naročnike našega lista, ki bodo imeli na dan žrebanja pravljeno naročnino za prvo polletje 1955.

Postani takoj naročnik »Slovenskega Jadrana«, ker le tako boš soudelezen pri nagradnem žrebanju.

Naročilnica za nove naročnike

Naročam tednik »

Boj proti spalni bolezni

Spalna bolezen je ena izmed največjih nadlog, ki mučijo velik del Afrike. Ta bolezen, ki se ji znanstveno pravi tripanosomisis, razsaja zlasti v Srednji Afriki, od vzhodne do zahodne obale, do južnega roba Sahare in do sredine Južne Rodezije, to je na ozemlju, ki obsega 13.059.800 km². Spalno bolezen prenaša na človeka in živali muha ce-ce, ki živi ob rečnih bregovih in jezerskih obalah. Tu si ta muha išče v grmovju in drevju zavetje v dobi suše in napada tamkašnje prebivalce. Iz strahu pred tem smrtnosnim mrčesom je zbežalo že nešteto domačinov iz rodovitnih v bolj puščavske kraje, kjer ni muhe ce-ce, ki širi bacile spalne bolezni.

Kakšne so posledice okužbe s temi bacili? Človek, ki ga je pičila muha ce-ce, začuti nepremagljivo hotenje po spanju. Ko zaspi, spi nezdravno tako dolgo, dokler se spremeni v samo kost in kožo, to je, dokler popolnoma shira in umre od popolne fizične izčrpanosti.

Danes je boj zoper to bolezen postal že mednarodni problem, zlasti pa problem tistih držav, ki imajo svoje kolonialne posesti v pričazetem delu črnega kontinenta, kot na primer Anglija, Francija in Belgija. Zdravniki in drugi znanstveniki teh držav se trudijo, da bi iznašli sredstvo, ki bi čimprej uničilo muho ce-ce, hkrati pa si prizadevajo, da bi našli zdravilo, ki bi najuspešnejše pobijalo spalno bolezen.

Sistemi združenja te bolezni in preprečevanja njenega širjenja so različni. Prvi stadij bolezni zdra-

vijo predvsem z arsenikom in antimonom. Razen tega uporabljajo razne preparate kot na primer germanin, ki lahko imunizira človeški organizem za nekaj mesecev, ter antracit, ki do neke mere imunizira živalski organizem.

Uničevanje muhe ce-ce izvajajo na različne načine. V Južni Rodeziji na primer pobijajo živali, ki maju bacile spalne bolezni v krvi, ne da bi zaradi tega poginile, in ki tvorijo pravcatko kužno gnezdišče, iz katerega muha dobiva omenjene bacile, ki jih nato prenaša na ljudi in živali. V Severnem Zuluandu pa so izdati 2 milijona funtov šterlingov za škropljenje z DDT-jem, gameksanom, benzil-heksakloridom in drugimi insekticidi. Škropljenje opravljajo z letali, iz katerih spuščajo posebne bombe, napolnjene z enim ali drugim omenjenim škropilom.

Najuspešnejši način boja proti muhi ce-ce pa je tako imenovana »selektivna melioracija«, ki so jo začeli leta 1940 na bregovih reke Zambezi na Zlati obali; leta dni po zaključku melioracije, to je leta 1943 so padli primeri spalne bolezni na tem področju za 90%, v letu 1950 je pa bolezen skoraj povsem izginila.

Razumljivo je, da ne zadošča samo čiščenje rečnih bregov, zakaj džungla kaj kmalu ponovno poraste očiščena področja; zato je treba meliorirane kraje tudi obdelovati. V ta namen naselijojo oblasti v te kraje domačine ter jih vsestransko podpirajo pri obdelovanju meliorirane zemlje.

Beli ali severni medved

Beli medved se razlikuje od drugih vrst medvedov po iztegnjenem, zavaljenem životu, razmeroma dolgem in tankem vratu ter po krat-

nem severu naše zemlje. Navadno se drži bližine morja. Na plavajočih ledih gorah in ploščah križari po obtečajnih morjih in si išče

kih, močnih nogah z zelo velikimi, širokimi in dlakavimi stopali ter plavjalno mrenico med prsti. Njegovo ostro zobovje priča, da je pretežno mesojedec.

Beli medved domuje na skraj-

hriani v krajih, kjer ga ne vzmemirja človek, njegov edini sovražnik. Naravno je, da je zelo odporen proti vsem vremenskim neprilikam. Pogostoma potuje čez oledenela morja in zasnežene planjave v

Okno v svet

Pred kratkim je umrl v ZDA znanstvenik Enrico Fermi, ki je bil italijanskega pokolenja. Večino svoje-

pred kratkim moderno, postal kar čez noč »zastarel«. V prizadevanju, da bi izdelali čim popolnejše letala, sestavlja strokovnjaki letala najrazličnejših oblik v sposobnosti. To je eno izmed najnovejših tipov letal ameriške mornarice, ki se dvigne s tal navpično.

V zgodovini poznamo več umetnikov in znanstvenikov, ki so že v zgodnji mladosti pokazali svojo izredno na-

ga življenja je posvetil raziskovanju atomskih energij. Med drugim je odkril gibanje molekulov v plinskem stanju ter s tem postavil temelj raziskovanju atomskih energij.

Cesto se rodi novorojenček z raznimi pomajkljivimi ali odvečnimi deli telesa, ki vzbujajo zanimanje

darjenst. Med te spada tudi Ana Braillard iz Zeneve, ki je stara še ena najst let in je že spisala knjigo pod naslovom »Dandinete« ter pripravila novo ilustrirano knjigo z naslovom »Ana v soli«.

Tudi razna afriška plemena imajo lastno umetnost. Ta lesena glava, na kateri leži kača, je delo enega izmed

pripadnikov plemena Bamun iz Kameruna. Delo v marsičem spominja na evropski surrealizem.

TRISTAN BERNARD V OPERI
Francoski pisec Tristan Bernard je nekoga večera sedel v operi zraven nekoga, ki je ves čas predstavo tihomoma pevačem spremljal tenorja na odru. Ko je Bernarda minila potrebitost, je rekel svojemu sosedu:

»Koliko vrst bedakov je na tem svetu!«

Ali mislite name?« ga je vprašal sosed.

»Niti najmanj,« je mirno odgovoril Bernard. Mislim na onega bedaka na odru, ki me moti pri poslušanju vas.«

Razvoj letalstva je danes tako nagel, da je to ali ono letalo, ki je bilo še

Nedavno so bile v zahodnem delu Berlina volitve, na katerih so zmagali socialni demokrati. Kot smo že poročali, je pred volitvami prišlo na zborovanju v »Zimski palači« do izgredov, ki so jih izvali pristaši »Nemške stranke«, znane po svojem protodemokratičnem in protizidovskem razpoloženju. Slika kaže prizor iz napada pristašev omenjene stranke na pristaše drugih strank.

Upravi

SLOVENSKEGA JADRANA

K O P E R

Santorjeva 26 - Poštni predal 2